

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a doua)

27 iunie 2012*

„Concurență — Abuz de poziție dominantă — Sisteme de operare pentru PC-uri client — Sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru — Refuz al întreprinderii dominante de a furniza informațiile privind interoperabilitatea și de a autoriza utilizarea acestora — Executarea obligațiilor care rezultă dintr-o decizie de constatare a unei încălcări și prin care se impun măsuri comportamentale — Penalitate cu titlu cominatoriu”

În cauza T-167/08,

Microsoft Corp., cu sediul în Redmond, Washington (Statele Unite), reprezentată de J.-F. Bellis, avocat, și de I. Forrester, QC,

reclamantă,

susținută de

The Computing Technology Industry Association, Inc., cu sediul în Oakbrook Terrace, Illinois (Statele Unite), reprezentată de G. van Gerven și de T. Franchoo, avocați,

și de

Association for Competitive Technology, Inc., cu sediul în Washington, DC (Statele Unite), reprezentată inițial de D. Went și de H. Pearson, solicitors, și ulterior de H. Mercer, QC,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de T. Christoforou, de V. Di Bucci, de F. Castillo de la Torre și de N. Khan, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Free Software Foundation Europe eV, cu sediul în Hamburg (Germania), și

Samba Team, cu sediul în New York, New York (Statele Unite),

reprezentate de C. Piana și de T. Ballarino, avocați,

de

* Limba de procedură: engleza.

Software & Information Industry Association, cu sediul în Washington, DC, reprezentată de T. Vinje și de D. Dakanalis, solicitor, și de A. Tomtsis, avocat,

de

European Committee for Interoperable Systems (ECIS), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentat de T. Vinje, solicitor, și de M. Dolmans, de N. Dodoo și de A. Ferti, avocați,

de

International Business Machines Corp., cu sediul în Armonk, New York (Statele Unite), reprezentată de M. Dolmans și de T. Graf, avocați,

de

Red Hat Inc., cu sediul în Wilmington, Delaware (Statele Unite), reprezentată de C.-D. Ehlermann și de S. Völcker, avocați, și de C. O'Daly, solicitor,

și de

Oracle Corp., cu sediul în Redwood Shores, California (Statele Unite), reprezentată de T. Vinje, solicitor, și de D. Paemen, avocat,

interveniente,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2008) 764 final a Comisiei din 27 februarie 2008 de stabilire a cuantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft Corp. prin Decizia C(2005) 4420 final (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft) și, în subsidiar, o cerere de eliminare sau de reducere a penalității cu titlu cominatoriu impuse prin această decizie reclamantei,

TRIBUNALUL (Camera a doua),

compus din domnii N. J. Forwood (raportor), președinte, F. Dehousse și J. Schwarcz, judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 mai 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

- 1 Microsoft Corp., societate cu sediul în Redmond, Washington (Statele Unite), proiectează, dezvoltă și comercializează o gamă largă de produse software destinate unor tipuri diferite de echipamente informatice. Aceste produse software cuprind în special sisteme de operare pentru computere personale client (denumite în continuare „PC-uri client”) și sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru.
- 2 La 24 martie 2004, Comisia a adoptat Decizia 2007/53/CE privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] și a articolului 54 din Acordul privind SEE inițiată împotriva Microsoft Corp. (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft) (JO 2007, L 32, p. 23, respectiv, pentru limba română, JO 2007, L 32, p. 3, denumită în continuare „Decizia din 2004”).

- 3 Potrivit Deciziei din 2004, Microsoft a încălcat articolul 82 CE și articolul 54 din Acordul privind SEE prin două abuzuri de poziție dominantă, dintre care primul, singurul relevant în prezenta cauză, constă în refuzul Microsoft de a furniza concurenților săi „informațiile privind interoperabilitatea” și de a autoriza utilizarea acestora pentru dezvoltarea și distribuția de produse concurente cu produsele sale pe piața sistemelor de operare tip server pentru grupuri de lucru, în perioada cuprinsă între luna octombrie 1998 și data notificării Deciziei din 2004 [articolul 2 litera (a) din Decizia din 2004].
- 4 În sensul Deciziei din 2004, „informațiile privind interoperabilitatea” sunt „specificările exhaustive și corecte ale tuturor protocoalelor [implementate] în sistemele de operare Windows tip server pentru grupuri de lucru și care sunt utilizate de serverele pentru grupuri de lucru Windows pentru a furniza rețelelor Windows pentru grupuri de lucru servicii de partajare de fișiere și de imprimante și servicii de gestionare a utilizatorilor și a grupurilor [de utilizatori], inclusiv serviciile de controler de domeniu Windows, serviciul de director Active Directory și serviciul «Group Policy»” [articolul 1 alineatul (1) din Decizia din 2004].
- 5 „Rețelele Windows pentru grupuri de lucru” sunt definite ca fiind „grup[uri] de PC-uri client [pe care este instalat un sistem de operare Windows pentru PC-uri client] și de servere [pe care este instalat un sistem de operare Windows tip server pentru grupuri de lucru] conectate între ele printr-o rețea informatică” [articolul 1 alineatul (7) din Decizia din 2004].
- 6 „Protocoalele” sunt definite ca „un ansamblu de reguli de interconexiune și de interacțiune între diferite sisteme de operare Windows tip server pentru grupuri de lucru și sisteme de operare Windows pentru PC-uri client instalate pe diferite computere într-o rețea Windows pentru grupuri de lucru” [articolul 1 alineatul (2) din Decizia din 2004].
- 7 În Decizia din 2004, Comisia subliniază că refuzul în cauză nu se referă la elemente ale „codului sursă” al Microsoft, ci numai la specificații ale protocoalelor respective, cu alte cuvinte, o descriere detaliată a ceea ce se așteaptă de la acel software, spre deosebire de implementările constând în executarea codului pe computer [considerentele (24) și (569) ale Deciziei din 2004]. Comisia subliniază în special că „nu intenționează să dispună ca Microsoft să permită terților să copieze Windows” [considerentul (572) al Deciziei din 2004].
- 8 Cele două abuzuri identificate prin Decizia din 2004 au fost sancționate prin aplicarea unei amenzi în cuantum de 497 196 304 euro (articolul 3 din Decizia din 2004).
- 9 Cu titlu de măsură ce vizează corectarea refuzului abuziv menționat la articolul 2 litera (a) din Decizia din 2004, articolul 5 din această decizie impune Microsoft următoarele obligații:
 - „(a) Microsoft [...] dezvăluie, în termen de 120 de zile de la notificarea prezentei decizii, informațiile privind interoperabilitatea oricărei întreprinderi care dorește să dezvolte și să distribuie sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru și autorizează aceste întreprinderi, în condiții rezonabile și nediscriminatorii, să utilizeze informațiile privind interoperabilitatea pentru a dezvolta și a distribui sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru;
 - (b) Microsoft [...] ia măsuri ca informațiile privind interoperabilitatea dezvăluite să fie actualizate ori de câte ori este necesar și în cel mai scurt timp;
 - (c) Microsoft [...] instituie, în termen de 120 zile de la notificarea prezentei decizii, un mecanism de evaluare care să permită întreprinderilor interesate să se informeze în mod eficace cu privire la întinderea și la condițiile de utilizare a informațiilor privind interoperabilitatea; Microsoft [...] poate impune condiții rezonabile și nediscriminatorii pentru a garanta că accesul oferit în acest cadru la informațiile privind interoperabilitatea nu este utilizat decât în scop de evaluare;
 - (d) Microsoft [...] comunică Comisiei, în termen de 60 de zile de la notificarea prezentei decizii, toate măsurile pe care intenționează să le adopte pentru a se conforma literelor (a), (b) și (c) de mai sus; cu această ocazie, Microsoft [...] trebuie să comunice Comisiei suficiente detalii pentru ca aceasta

să fie în măsură să realizeze o primă evaluare a măsurilor menționate mai sus, pentru a determina dacă acestea respectă într-adevăr prezenta decizie; Microsoft [...] va indica în special în detaliu condițiile în care autorizează utilizarea [i]nformațiilor privind interoperabilitatea;

[...]”

10 Articolul 7 din Decizia din 2004 prevede:

„În termen de 30 de zile de la notificarea prezentei decizii, Microsoft [...] prezintă Comisiei o propunere privind înființarea unui mecanism destinat să sprijine Comisia pentru a se asigura că Microsoft [...] se conformează prezentei decizii. Acest mecanism va cuprinde un mandatar independent față de Microsoft [...].

În cazul în care Comisia consideră că mecanismul propus de Microsoft [...] nu este adecvat, aceasta poate impune un astfel de mecanism prin decizie.”

11 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 7 iunie 2004, Microsoft a introdus o acțiune împotriva Deciziei din 2004.

12 Prin act separat înregistrat la grefa Tribunalului la 25 iunie 2004, Microsoft a introdus, în temeiul articolului 242 CE, o cerere de suspendare a executării articolului 4, a articolului 5 literele (a)-(c) și a articolului 6 litera (a) din Decizia din 2004.

13 Prin Ordonanța din 22 decembrie 2004, Microsoft/Comisia (T-201/04 R, Rec., p. II-4463), președintele Tribunalului a respins această cerere.

14 Prin Decizia C(2005) 2988 final din 28 iulie 2005 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft), Comisia a impus mecanismul prevăzut la articolul 7 din Decizia din 2004. La 4 octombrie 2005, Comisia a procedat la desemnarea mandatului independent.

15 Prin Decizia din 10 noiembrie 2005 (denumită în continuare „Decizia din 2005”) de impunere a unei penalități cu titlu cominatoriu în temeiul articolului 24 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), Comisia a considerat că documentația tehnică pregătită de Microsoft la 20 octombrie 2005, care conținea informațiile privind interoperabilitatea, nu era nici precisă și nici completă [considerentul (101) al Deciziei din 2005]. Comisia a constatat de asemenea caracterul nerezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft pentru a acorda acces la și pentru a autoriza utilizarea informațiilor privind interoperabilitatea [considerentele (161) și (193) ale Deciziei din 2005]. Pentru aceste motive, Comisia a solicitat Microsoft să se conformeze obligațiilor impuse prin articolul 5 literele (a) și (c) din Decizia din 2004 într-un termen care expira la 15 decembrie 2005, sub sancțiunea plății unor penalități cu titlu cominatoriu de 2 milioane de euro pe zi de întârziere.

16 Prin Decizia din 12 iulie 2006 (denumită în continuare „Decizia din 2006”) de stabilire a cuantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft [...] prin Decizia C(2005) 4420 final (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft) (JO 2008, C 138, p. 10), Comisia a considerat că documentația tehnică pregătită de Microsoft la 20 iunie 2006, cuprinzând informațiile privind interoperabilitatea, nu era nici precisă și nici completă [considerentul (232) al Deciziei din 2006]. Comisia a impus, așadar, Microsoft o penalitate cu titlu cominatoriu de 280,5 milioane de euro pentru motivul că aceasta nu s-a conformat articolului 5 literele (a) și (c) din Decizia din 2004 în perioada cuprinsă între 16 decembrie 2005 și 20 iunie 2006. În plus, Comisia a majorat penalitatea cu titlu cominatoriu care putea fi impusă în temeiul Deciziei din 2005 la 3 milioane de euro pe zi începând cu 31 iulie 2006.

17 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 2 octombrie 2006, Microsoft a atacat Decizia din 2006.

18 Prin Hotărârea din 17 septembrie 2007, Microsoft/Comisia (T-201/04, Rep., p. II-3601), Tribunalul a anulat articolul 7 din Decizia din 2004 și a respins în rest acțiunea. Primul punct din dispozitivul Hotărârii Microsoft/Comisia, citată anterior, are următorul cuprins:

„1) Anulează articolul 7 din Decizia 2007/53/CE a Comisiei din 24 martie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] și a articolului 54 din Acordul privind SEE inițiată împotriva Microsoft Corp. [...] (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft), în măsura în care:

- dispune ca Microsoft să prezinte o propunere privind înființarea unui mecanism care trebuie să cuprindă desemnarea unui mandatar independent având competențe de acces, în mod independent față de Comisie, la asistența, la informațiile, la documentele, la incintele și la angajații Microsoft, precum și la «codul sursă» al produselor relevante ale Microsoft;
- impune ca propunerea privind înființarea acestui mecanism să prevadă ca totalitatea costurilor legate de desemnarea mandatului, inclusiv remunerația acestuia, să fie în sarcina Microsoft;
- rezervă Comisiei dreptul de a impune prin decizie un mecanism precum cel menționat la prima și la a doua liniuță de mai sus.”

19 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 24 octombrie 2007, Microsoft a renunțat la acțiunea pe care o introdusese împotriva Deciziei din 2006 (a se vedea punctul 17 de mai sus).

Decizia atacată

20 Prin Decizia C(2008) 764 final din 27 februarie 2008 de stabilire a cuantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu impuse [Microsoft] prin Decizia C(2005) 4420 final (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft) (JO 2009, C 166, p. 20, denumită în continuare „decizia atacată”), Comisia a impus Microsoft o penalitate cu titlu cominatoriu de 899 de milioane de euro pentru motivul că aceasta din urmă nu s-ar fi conformat obligațiilor impuse la articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004 în perioada 21 iunie 2006-21 octombrie 2007.

21 Reiese din considerentul (14) al deciziei atacate că aceasta vizează exclusiv obligația impusă Microsoft în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, potrivit căreia Microsoft este obligată să permită accesul la și să autorizeze utilizarea informațiilor privind interoperabilitatea în termeni rezonabili și nediscriminatorii.

Programul de protocoale tip server pentru grupuri de lucru

22 Din considerentele (21)-(23) ale deciziei atacate reiese că, prin scrisoarea din 29 octombrie 2004, Microsoft a prezentat Comisiei două proiecte de convenții pe care intenționa să le propună concurenților săi în cadrul unui „Work Group Server Protocol Program” (programul de protocoale tip server pentru grupuri de lucru). Era vorba, pe de o parte, despre un proiect de convenție vizând obținerea unei licențe asupra drepturilor de proprietate intelectuală referitoare la protocoalele în cauză și, pe de altă parte, despre un proiect de convenție vizând evaluarea protocoalelor menționate.

23 Prin scrisoarea din 20 mai 2005 și în cadrul contactelor neîntrerupte cu Comisia, Microsoft a prezentat cinci tipuri de convenții (denumite în continuare, împreună, „convențiile WSPP”), și anume:

- Microsoft Work Group Server Protocol Program License Agreement (All IP) for Development and Product Distribution (Work Group Server Operating System Software) [convenție de licență (All IP) pentru dezvoltarea și distribuția de produse software de operare tip server pentru grupuri de lucru în cadrul programului de protocoale tip server pentru grupuri de lucru al Microsoft, denumită în continuare „convenția All IP”)];

- Microsoft Communications Protocol Program Agreement for Evaluation of Technical Documentation (3-Day) [convenție pentru evaluarea documentației tehnice în cadrul programului de protocoale de comunicație al Microsoft (3 zile)];
 - Microsoft Communications Protocol Program Agreement for Evaluation of Technical Documentation (30-Day) [convenție pentru evaluarea documentației tehnice în cadrul programului de protocoale de comunicație al Microsoft (30 de zile)];
 - Microsoft Work Group Server Protocol Program License Agreement (No Patents) for Development and Product Distribution (Work Group Server Operating System Software) [convenție de licență (No Patents) pentru dezvoltarea și distribuția produselor software de operare tip server pentru grupuri de lucru în cadrul programului de protocoale tip server pentru grupuri de lucru al Microsoft, denumită în continuare „convenția No Patent”];
 - Microsoft Work Group Server Protocol Program Patent Only License Agreement for Development and Product Distribution [convenție de licență (Patent Only) pentru dezvoltarea și distribuția produselor software în cadrul programului de protocoale tip server pentru grupuri de lucru al Microsoft, denumită în continuare „convenția Patent Only”] [considerentele (32) și (33) ale deciziei atacate].
- 24 Din considerentele (33), (37), (39), (40), (44), (57), (59), (66), (92) și (103) ale deciziei atacate rezultă că, în cadrul contactelor neîntrerupte cu Comisia, Microsoft a prezentat, de la 20 mai 2005 la 21 mai 2007, 13 versiuni succesive revizuite ale convențiilor WSPP, însoțite de scheme de remunerare. O schemă de remunerare prezentată la 22 octombrie 2007 prevede încheierea unei convenții No Patent care să permită accesul la și utilizarea documentației tehnice cuprinzând informațiile privind interoperabilitatea în schimbul unei plăți forfetare în cuantum de 10 000 de euro. În plus, o convenție de licență a tehnologiilor brevetate este de asemenea disponibilă în schimbul unei remunerații calculate pe baza venitului net al cocontractantului Microsoft [considerentul (102) al deciziei atacate].
- 25 Potrivit considerentului (39) al deciziei atacate, versiunea convențiilor WSPP prezentată de Microsoft Comisiei la 31 mai 2005 conținea și principii de evaluare a informațiilor privind interoperabilitatea (denumite în continuare „principiile de evaluare WSPP”), elaborate la finalul unor negocieri între cele două părți. Aceste principii ghidează mandatarul independent nu numai în cadrul elaborării avizelor consultative, ci și atunci când este sesizat de un cocontractant al Microsoft pentru a se pronunța cu privire la caracterul rezonabil al cotelor de remunerare în cauză, decizia sa putând fi declarată executorie de către High Court of Justice (England & Wales) [considerentele (47) și (113) ale deciziei atacate].

Comunicarea privind obiecțiunile

- 26 La 1 martie 2007, Comisia a adresat Microsoft o comunicare privind obiecțiunile [considerentul (73) al deciziei atacate].
- 27 Prin scrisoarea din 2 martie 2007, Microsoft a solicitat Comisiei să îi comunice cotele de remunerare precise pe care aceasta ar trebui să le solicite pentru ca acțiunea sa să fie considerată conformă obligațiilor care reies din Decizia din 2004. Prin scrisoarea din 8 martie 2007, Comisia a răspuns că nu îi revenea sarcina de a stabili cotele de remunerare precise, ci de a se asigura că orice remunerație solicitată de Microsoft era rezonabilă și nediscriminatorie conform articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004 [considerentul (75) al deciziei atacate].
- 28 Prin scrisoarea din 23 aprilie 2007, Microsoft și-a prezentat răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile. La 24 iulie 2007, Comisia a comunicat Microsoft o „scrisoare de prezentare a faptelor”, având ca obiect să îi dea ocazia de a comenta elementele strânse ulterior comunicării privind obiecțiunile. Microsoft și-a prezentat observațiile la 31 august 2007 [considerentele (82), (98) și (99) ale deciziei atacate].

Aprecierea cu privire la respectarea obligațiilor impuse prin articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004

Criterii de apreciere a caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft

- 29 În considerentul (105) al deciziei atacate, Comisia a amintit că, potrivit considerentului (1003) al Deciziei din 2004, orice remunerație solicitată în schimbul accesului la și al utilizării informațiilor privind interoperabilitatea trebuia să permită utilizatorilor acestor informații să concureze în mod viabil sistemul de operare tip server pentru grupuri de lucru al Microsoft. În plus, potrivit considerentului (1008) punctul (ii) al Deciziei din 2004, o asemenea remunerație nu poate reflecta valoarea strategică ce decurge din puterea de care beneficiază Microsoft pe piața sistemelor de operare pentru PC-uri client sau a sistemelor de operare tip server pentru grupuri de lucru.
- 30 În aceste împrejurări, Comisia a considerat că un caracter rezonabil, în sensul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, al oricărei condiții impuse Microsoft care are ca efect potențial restrângerea accesului la și a utilizării informațiilor privind interoperabilitatea implica un caracter necesar și proporțional al unei astfel de condiții în lumina intereselor legitime ale Microsoft, a căror protecție ar reprezenta obiectul acesteia. Pentru a fi justificată în mod obiectiv, orice remunerație solicitată de Microsoft trebuia să reflecte, așadar, numai valoarea intrinsecă eventuală a informațiilor în cauză, cu excluderea valorii strategice care rezultă din simpla posibilitate de a interopera cu sistemele de operare ale Microsoft pe care aceasta o acordă. Ar reveni Microsoft obligația de a demonstra această împrejurare [considerentele (106) și (107) ale deciziei atacate].
- 31 Comisia a considerat că principiile de evaluare WSPP (a se vedea punctul 25 de mai sus) erau conforme obiectivelor vizate în considerentele (1003) și (1008) punctul (ii) ale Deciziei din 2004. Astfel, pe de o parte, aceste principii prevăd că schema de remunerare trebuie să permită utilizatorilor informațiilor privind interoperabilitatea să concureze în mod viabil cu Microsoft. Pe de altă parte, acestea prevăd că, pentru a aprecia dacă informațiile privind interoperabilitatea prezintă o valoare intrinsecă, respectiv care nu constă în valoarea strategică descrisă la punctul 29 de mai sus, se impune, în primul rând, să se examineze dacă protocoalele în cauză sunt creații ale Microsoft, în al doilea rând, să se aprecieze dacă aceste creații sunt inovatoare și, în al treilea rând, să se țină seama de o evaluare a pieței tehnologiilor comparabile și care exclude valoarea strategică ce rezultă din eventuala lor poziție dominantă [considerentele (117) și (118) ale deciziei atacate].
- 32 Comisia a arătat de asemenea, în considerentele (119) și (158) ale deciziei atacate, că urma să aplice criteriile expuse la punctul 31 de mai sus pentru a aprecia dacă cotele de remunerare solicitate de Microsoft erau rezonabile.
- 33 Comisia a subliniat, pe de altă parte, că aprecierea sa va fi realizată, pentru perioada până la 21 octombrie 2007, prin raportare la versiunea convențiilor WSPP prezentată la 21 mai 2007 (a se vedea punctul 24 de mai sus). Dat fiind că schema de remunerare inclusă în această versiune a convențiilor WSPP prevedea cote de remunerare mai reduse decât cele prevăzute în versiunile precedente, concluziile Comisiei se aplicau cu atât mai mult acestor din urmă versiuni, potrivit considerentului (103) al deciziei atacate.
- 34 În ceea ce privește primul criteriu expus la punctul 31 de mai sus, Comisia a indicat că acesta nu era îndeplinit întrucât Microsoft recursese la protocoale care se aflau în domeniul public [considerentul (129) al deciziei atacate].
- 35 În ceea ce privește cel de al doilea criteriu expus la punctul 31 de mai sus, Comisia a subliniat că, dacă tehnologiile în cauză nu erau noi, în sensul că acestea erau cuprinse în stadiul tehnicii, sau dacă acestea rezultau în mod evident din stadiul tehnicii pentru o persoană specializată în domeniu, Microsoft nu avea dreptul la remunerație. Comisia a considerat că criteriile întemeiate pe noutate și pe neevidență erau adecvate, întrucât era vorba despre noțiuni bine stabilite în domeniul proprietății intelectuale

[considerentele (130) și (138) ale deciziei atacate]. În acest context, Comisia a considerat că modificări incrementale minore și ameliorări minore care nu reprezentau decât o valoare neglijabilă pentru destinatarii informațiilor privind interoperabilitatea nu pot fi calificate drept inovatoare în scopul executării Deciziei din 2004 [considerentul (144) al deciziei atacate].

- 36 Comisia a adăugat în această privință că, în măsura în care Microsoft se prevala de brevete care acopereau tehnologii referitoare la protocoale incluse în documentația tehnică dezvăluită, aceasta presupunea în mod provizoriu și în scopul deciziei atacate că tehnologiile respective erau inovatoare [considerentul (132) al deciziei atacate].
- 37 În ceea ce privește al treilea criteriu expus la punctul 31 de mai sus, Comisia a indicat că acesta urmărea să verifice compatibilitatea cotelor de remunerare solicitate de Microsoft cu o evaluare a pieței tehnologiilor comparabile [considerentul (139) al deciziei atacate].

Aprecierea caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft

— Cadrul general

- 38 În considerentele (159)-(164) ale deciziei atacate, Comisia a sintetizat cadrul general al schemei de remunerare propuse de Microsoft.
- 39 În această privință, Comisia a arătat că Microsoft propunea diferite tipuri de acces la informațiile privind interoperabilitatea în cadrul convențiilor WSPP. În acest context, Microsoft oferea accesul la protocoale referitoare la cinci scenarii în ceea ce privește serviciul de partajare de fișiere și de imprimante, la 16 scenarii în ceea ce privește serviciul de gestionare a utilizatorilor și a grupurilor de utilizatori, precum și la serviciul „general networking”.
- 40 Patru tipuri de convenții permiteau accesul la informații privind interoperabilitatea.
- 41 În primul rând, convenția No Patent permitea destinatarilor informațiilor privind interoperabilitatea să dezvolte și să distribuie sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru pe baza documentației tehnice.
- 42 În al doilea rând, în temeiul convenției Patent Only, Microsoft acorda o licență privind conținutul brevetelor care, potrivit acesteia, acoperea tehnologia necesară pentru a interopera cu sistemele de operare Windows pentru PC-uri client și tip server pentru grupuri de lucru.
- 43 În al treilea rând, în temeiul convenției All IP, Microsoft acorda nu numai o licență asupra conținutului brevetelor care, potrivit acesteia, acoperea tehnologia necesară pentru a interopera cu sistemele de operare Windows pentru PC-uri client și tip server pentru grupuri de lucru, ci și accesul la documentația tehnică și dreptul de a utiliza această documentație.
- 44 În al patrulea rând, în temeiul convenției intitulată „Interface Definition Language Only”, Microsoft acorda accesul la documentația tehnică referitoare la aceste fișiere și dreptul de a utiliza respectiva documentație.
- 45 Din considerentul (160) al deciziei atacate reiese de asemenea că, pentru cea mai mare parte a scenariilor, Microsoft solicita cote de remunerare în funcție de tipul de convenție avut în vedere și aloca acestor cote un quantum minim și un plafon. Cote de remunerare erau prevăzute de asemenea pentru scenariile grupate în funcție de serviciu, precum și pentru ansamblul scenariilor din cadrul celor trei servicii menționate la punctul 39 de mai sus. Remunerația solicitată era exprimată fie în procent din venitul net al cocontractantului realizat cu ocazia vânzării produselor care implementau protocoalele în cauză, fie în quantum forfetar pe server vândut.

46 În sfârșit, din considerentele (166), (167) și (297) ale deciziei atacate reiese că Comisia s-a concentrat asupra caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft pentru tehnologia ne brevetată inclusă în documentația tehnică și dezvăluită în cadrul convenției No Patent.

— Caracterul inovator al protocoalelor descrise în documentația tehnică la care Microsoft permite accesul în temeiul convenției No Patent

47 Potrivit considerentului (169) al deciziei atacate, Microsoft a susținut, în cadrul celor două rapoarte prezentate Comisiei la 31 iulie și, respectiv, la 24 august 2006, că 173 de protocoale cuprindeau inovații ne brevetate.

48 Pentru a-și justifica aprecierea, Microsoft, în primul rând, ar fi verificat că tehnologia în cauză fusese dezvoltată de aceasta sau în numele său, în al doilea rând, ar fi descris problema rezolvată de această tehnologie, în al treilea rând, ar fi expus tehnologiile care fac parte din stadiul tehnicii luat în considerare pentru a stabili caracterul inovator al protocolului în cauză și, în al patrulea rând, ar fi localizat aceste inovații în documentația tehnică revizuită.

49 Rezultă de asemenea din considerentele (62), (69) și (171) ale deciziei atacate că, la cererea Comisiei, mandatarul independent a evaluat aprecierile Microsoft referitoare la tehnologia ne brevetată urmând metodologia descrisă la punctul 48 de mai sus și că Comisia a formulat aceeași cerere către TAEUS, o întreprindere specializată, privind scenariile intitulate „File Replication Service”, „Directory Replication Service” și „Network Access Protection”. Raportul TAEUS și al mandatarului independent au fost prezentate Comisiei la 15 decembrie 2006 și, respectiv, la 27 februarie 2007.

50 Comisia a arătat că mandatarul independent ajunsese la concluzia că o mică parte din materialul prezentat de Microsoft în cadrul documentației tehnice era inovator și, în consecință, justifica o remunerație. În plus, TAEUS concluzionase că niciuna dintre cele 21 de tehnologii încorporate în cele trei scenarii examinate de aceasta nu era inovatoare [considerentele (171)-(174) ale deciziei atacate]. Potrivit notei de subsol nr. 197 din decizia atacată, aceste concluzii nu fuseseră modificate în urma răspunsului Microsoft la comunicarea privind obiecțiunile, care conduseseră la două rapoarte din partea mandatarului independent și la un raport al TAEUS.

51 Comisia a concluzionat, în ceea ce privește cele 173 de tehnologii referitoare la protocoale prezentate de Microsoft drept inovatoare, că 166 de tehnologii erau cuprinse în stadiul tehnicii sau rezultau în mod evident din stadiul tehnicii pentru o persoană specializată în domeniu și 7 tehnologii erau inovatoare [considerentele (175) și (219) ale deciziei atacate].

52 Cele 173 de tehnologii în cauză sunt expuse într-un tabel anexat la decizia atacată, cuprinzând o descriere sumară a fiecărei tehnologii, precum și, pentru cea mai mare parte a tehnologiilor, informații privind data creării lor, beneficiile care rezultă din acestea potrivit Microsoft, o referință la dosarul prezentat de Microsoft, o apreciere sumară, o referință la stadiul tehnicii și o referință la sursele care justifică, potrivit Comisiei, aprecierea efectuată, precum și mențiunile referitoare la starea tehnicii. Sursele în cauză constau în două rapoarte ale mandatarului independent datate 3 martie și 8 iulie 2007, precum și în observațiile formulate la 8 mai 2007 de European Committee for Interoperable Systems (ECIS) cu privire la răspunsul Microsoft la comunicarea privind obiecțiunile.

53 În considerentele (187)-(218) ale deciziei atacate, Comisia și-a expus aprecierea privind caracterul inovator a opt tehnologii referitoare la protocoale din scenariul „Directory & Global Catalog Replication”, acesta din urmă făcând parte din serviciul de gestionare a utilizatorilor și a grupurilor de utilizatori, și a 11 tehnologii referitoare la protocoale din scenariul „File Replication Service”, acesta din urmă făcând parte din serviciul de partajare de fișiere și de imprimante. Cu excepția argumentelor referitoare la tehnologia „File Staging”, argumentele Microsoft în favoarea caracterului inovator al acestor tehnologii au fost respinse de Comisie [considerentul (219) al deciziei atacate].

— Evaluarea pieței tehnologiilor comparabile

- 54 În considerentele (220)-(279) ale deciziei atacate, Comisia și-a expus aprecierea referitoare la o evaluare a pieței tehnologiilor comparabile cu tehnologiile nebrevetate dezvăluite în cadrul convenției No Patent. Potrivit acestei aprecieri, tehnologii comparabile sunt oferite fără remunerare atât de către Microsoft, cât și de către alte întreprinderi, astfel încât evaluarea pieței demonstrează caracterul nerezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft.

Penalitate cu titlu cominatoriu

- 55 Comisia a arătat, în considerentul (285) al deciziei atacate, că aceasta viza exclusiv perioada cuprinsă între 21 iunie 2006 și 21 octombrie 2007. În considerentul (298) al deciziei atacate, aceasta a precizat că schema adoptată de Microsoft la 22 octombrie 2007 (a se vedea punctul 24 de mai sus) nu determina obiecții în privința caracterului rezonabil al cotelor de remunerare pe care le conținea. Astfel, Comisia a stabilit cuantumul definitiv al penalității cu titlu cominatoriu la 899 de milioane de euro pentru această perioadă [considerentele (299) și (300) ale deciziei atacate].

Procedura și concluziile părților

- 56 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 9 mai 2008, Microsoft a introdus prezenta acțiune.
- 57 Prin act depus la grefa Tribunalului la 16 august 2008, Free Software Foundation Europe eV (denumită în continuare „FSFE”) și Samba Team au solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea Comisiei.
- 58 Prin acte depuse la grefa Tribunalului la 19 august 2008, Software & Information Industry Association (în continuare „SIIA”) și ECIS au solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea Comisiei.
- 59 Prin acte depuse la grefa Tribunalului la 25 august 2008, International Business Machines Corp. (denumită în continuare „IBM”) și Red Hat Inc. au solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea Comisiei.
- 60 Prin act depus la grefa Tribunalului la 26 august 2008, Oracle Corp. a solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea Comisiei.
- 61 Prin acte depuse la grefa Tribunalului la 25 și la 26 august 2008, The Computing Technology Industry Association, Inc. (denumită în continuare „CompTIA”) și, respectiv, Association for Competitive Technology, Inc. (denumită în continuare „ACT”) au solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea Microsoft.
- 62 Prin Ordonanța din 20 noiembrie 2008, președintele Camerei a șaptea a Tribunalului a admis aceste intervenții.
- 63 Intervențiile au depus memoriile, iar celelalte părți au depus observații cu privire la acestea în termenele stabilite.
- 64 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a doua, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză.
- 65 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, părțile au fost invitate să prezinte anumite documente și alte informații.

66 Microsoft solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate;
- în subsidiar, eliminarea sau reducerea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu;
- obligarea Comisiei și a intervenientelor în susținerea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

67 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea Microsoft la plata cheltuielilor de judecată.

68 FSFE, Samba Team, SIIA, ECIS, IBM, Red Hat și Oracle solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea Microsoft la plata cheltuielilor de judecată efectuate în legătură cu intervențiile lor.

69 CompTIA solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în legătură cu intervenția sa.

70 ACT solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate;
- în subsidiar, eliminarea sau reducerea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în legătură cu intervenția sa.

În drept

71 Motivele invocate de Microsoft sunt întemeiate, în primul rând, pe caracterul ilegal al impunerii unei penalități cu titlu cominatoriu înainte ca obligațiile sale în temeiul articolului 5 din Decizia din 2004 să fi fost detaliate în mod suficient, în al doilea rând, pe o eroare săvârșită de Comisie cu privire la lipsa caracterului rezonabil al cotelor de remunerare referitoare la convenția No Patent, în al treilea rând, pe o eroare săvârșită de Comisie în privința criteriilor aplicate pentru aprecierea caracterului inovator al tehnologiilor referitoare la protocoalele care fac obiectul convenției No Patent, în al patrulea rând, pe caracterul ilegal al utilizării rapoartelor mandatarului independent, în al cincilea rând, pe o încălcare a dreptului la apărare și, în al șaselea rând, pe lipsa temeiului juridic pentru impunerea unei penalități cu titlu cominatoriu, precum și pe caracterul excesiv și disproporționat al acesteia.

72 În plus, în cadrul primului, al celui de al doilea, al celui de al treilea și al celui de al șaselea motiv, Microsoft arată că decizia atacată este viciată de nemotivare.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe caracterul ilegal al impunerii unei penalități cu titlu cominatoriu înainte ca obligațiile Microsoft în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004 să fie detaliate în mod suficient

Argumentele părților

- 73 În susținerea primului său motiv, Microsoft invocă un ansamblu de patru critici.
- 74 În primul rând, Comisia nu și-ar fi respectat obligația de a specifica în mod pozitiv acțiunile pe care Microsoft trebuia să le realizeze pentru a se conforma articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004. Astfel, după cum ar rezulta din practica sa decizională, Comisia era în măsură să specifice, în Decizia din 2004, cotele de remunerare la care avea dreptul Microsoft. Or, noțiunea „cote rezonabile” ar include cote de diferite niveluri. Această apreciere nu ar echivala cu o contestare a legalității Deciziei din 2004 și nici nu ar nega posibilitatea de a executa prevederi care includ noțiuni juridice nedeterminate, dar ar contesta dreptul de a impune o penalitate cu titlu cominatoriu pentru încălcarea dispoziției menționate anterior înainte de a specifica obligațiile care decurg din aceasta.
- 75 Cu scopul de a detalia aceste obligații înainte de a constrânge Microsoft să li se conformeze, Comisia ar fi stabilit procedura prevăzută de articolul 5 litera (d) din aceeași decizie. Or, după cum ar fi declarat Comisia în comunicările privind obiecțiunile trimise Microsoft în august 2000 și în august 2003 și după cum ar rezulta din considerentul (995) al Deciziei din 2004, dacă măsurile propuse de Microsoft nu ar fi satisfăcătoare, aceasta ar impune măsurile necesare prin decizie. Cu toate acestea, Comisia ar fi refuzat în mod constant să precizeze ce înțelegea prin „cote de remunerare rezonabile”, deși responsabilitățile pe care și le-a asumat în temeiul articolului 5 din Decizia din 2004 ar obliga-o să impună Microsoft condiții precizate în mod pozitiv prin intermediul unei decizii. Întrucât principiile de evaluare WSPP nu furnizează decât orientări generale care nu conduc la o cotă determinată, acestea nu pot fi percepute drept suficiente în acest scop. Susținerile întemeiate pe lipsa valorii intrinsece și pe furnizarea gratuită obișnuită a informațiilor privind interoperabilitatea ar fi neîntemeiate și ar fi discreditate prin încheierea de acorduri de licențe potrivit schemei de remunerare a Microsoft.
- 76 În al doilea rând, potrivit Microsoft, conduita Comisiei constituie o încălcare a articolului 24 din Regulamentul nr. 1/2003, întrucât impunerea unei penalități cu titlu cominatoriu având ca obiect constrângerea unei persoane să adopte un comportament presupune ca obligațiile persoanei în cauză să fie specificate cu precizie, în caz contrar, impunerea penalității cu titlu cominatoriu putând să încalce drepturi fundamentale. În speță, Comisia, care nu ar avea dreptul să inițieze procedura prevăzută la articolul 24 din Regulamentul nr. 1/2003 dacă nu știe cu precizie ceea ce Microsoft trebuie să facă pentru a se conforma Deciziei din 2004, ar fi putut să recurgă la mandatarul independent pentru a preciza obligațiile Microsoft potrivit gradului de detaliu cerut.
- 77 În al treilea rând, Microsoft, susținută de CompTIA, subliniază că, prin impunerea unei penalități cu titlu cominatoriu înainte de a preciza obligațiile Microsoft potrivit gradului de detaliu cerut, Comisia ar fi încălcat principiul bunei administrări. În această privință, CompTIA susține că acțiunea Comisiei este caracterizată printr-o lipsă de transparență, de obiectivitate și de echitate, întrucât penalitatea cu titlu cominatoriu impusă ar fi arbitrară și disproporționată având în vedere circumstanțele speței. Potrivit CompTIA, comportamentul Comisiei ar fi o sursă de riscuri și de insecuritate care ar descuraja inovarea, în detrimentul consumatorilor.
- 78 În sfârșit, în al patrulea rând, Microsoft susține că, prin refuzul de a adopta o decizie care poate face obiectul unui control jurisdicțional și prin specificarea obligațiilor care rezultă din articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004 în ceea ce privește cotele de remunerare, Comisia ar fi constrâns Microsoft să se conformeze cererilor sale de a reduce cotele de remunerare pentru toate convențiile WSPP, fără să sesizeze totuși instanța în legătură cu legalitatea cererilor în cauză. În acest mod, Microsoft ar fi fost

lipsită de dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă împotriva aprecierilor, tot „preliminare”, pe care le-ar fi realizat Comisia. În plus, chiar dacă Microsoft ar fi refuzat să își revadă propunerile sau ar fi introdus o acțiune în răspundere sau în constatarea abținerii de a acționa, aceste acțiuni nu ar determina o decizie a Comisiei care să definească o cotă de remunerare rezonabilă.

- 79 Întrucât Microsoft a dezvoltat aceste argumente în mod repetat în cursul procedurii administrative, fără a primi totuși vreun răspuns, nici măcar în decizia atacată, aceasta din urmă ar fi viciată, de asemenea, de nemotivare.
- 80 ACT arată că Microsoft ar fi pus în aplicare metodele cele mai adecvate pentru a-și defini obligațiile în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, deși Comisia s-ar fi limitat să respingă rezultatele investigațiilor în legătură cu acestea fără ca măcar să furnizeze clarificările de care Microsoft ar fi avut nevoie pentru a respecta obligațiile în cauză. În plus, Comisia ar fi solicitat informații numai întreprinderilor care îi susțineau poziția.
- 81 Comisia și intervenientele în susținerea sa contestă temeinicia prezentului motiv și adaugă că Microsoft nu poate, în cadrul prezentei acțiuni, să invoce o pretinsă imprecizie a Deciziei din 2004 în ceea ce privește definirea obligațiilor sale.

Aprecierea Tribunalului

- 82 Trebuie respinsă de la bun început argumentația Comisiei potrivit căreia Microsoft repune în discuție legalitatea Deciziei din 2004. Astfel, după cum rezultă din înscrisurile Microsoft, argumentele acesteia din urmă nu se bazează pe o pretinsă nelegalitate a articolului 5 litera (a) din această decizie, ci pe pretinsa imposibilitate a Comisiei de a impune o penalitate cu titlu cominatoriu pentru încălcarea dispoziției în cauză fără să fi stabilit în prealabil, printr-o decizie susceptibilă să facă obiectul unei căi de atac, cotele de remunerare pe care le consideră rezonabile. Această problemă vizează în mod vădit legalitatea deciziei atacate, în temeiul căreia a fost impusă penalitatea cu titlu cominatoriu.
- 83 Trebuie amintit, în continuare, că, astfel cum reiese din considerentul (280) al deciziei atacate, penalitatea cu titlu cominatoriu în cauză a fost impusă pentru motivul că Microsoft nu a autorizat accesul la informații privind interoperabilitatea acoperite de convenția No Patent și utilizarea acestor informații în „condiții rezonabile”, cu încălcarea obligației stabilite la articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004.
- 84 În ceea ce privește această din urmă dispoziție, trebuie să se arate că recurgerea la concepte juridice nedeterminate în scopul formulării de norme a căror încălcare atrage răspunderea civilă, administrativă și chiar penală a autorului încălcării nu determină imposibilitatea impunerii măsurilor corective prevăzute de lege, cu condiția ca justițiabilul să poată ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este cazul, cu ajutorul interpretării care este dată acestui text de instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 3 mai 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Rep., p. I-3633, punctul 50, și Hotărârea Curții din 22 mai 2008, *Evonik Degussa/Comisia*, C-266/06 P, nepublicată în Repertoriu, punctul 39).
- 85 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante (Ordonanța Curții din 10 iulie 2001, *Irish Sugar/Comisia*, C-497/99 P, Rec., p. I-5333, punctul 15, Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, *Eurofer/Comisia*, T-136/94, Rec., p. II-263, punctul 271, și Hotărârea Tribunalului din 10 aprilie 2008, *Deutsche Telekom/Comisia*, T-271/03, Rep., p. II-477, punctul 252), dispozitivul Deciziei din 2004 trebuie să fie citit și interpretat în lumina motivelor sale. Reiese din considerentul (1003) al acestei decizii că obiectivul său este de a asigura dezvoltarea de către concurenții Microsoft, prin implementarea specificațiilor dezvăluite, de produse care interoperează cu arhitectura de domeniu Windows, integrată în mod nativ în produsul dominant pe care îl reprezintă sistemul de operare Windows pentru PC-uri client, putând astfel să concureze în mod viabil sistemele de operare tip

server pentru grupuri de lucru ale Microsoft. În plus, în considerentul (1008) punctul (ii) al Deciziei din 2004 se arată că orice remunerație pe care Microsoft ar putea să o solicite în schimbul accesului și al utilizării informațiilor privind interoperabilitatea nu poate reflecta valoarea strategică ce decurge din puterea de care Microsoft beneficiază pe piața sistemelor de operare pentru PC-uri client sau a sistemelor de operare tip server pentru grupuri de lucru.

- 86 În acest context, după negocieri cu Comisia [considerentele (39), (111) și (113) ale deciziei atacate], Microsoft a inclus, în mai 2005, principiile de evaluare WSPP în convențiile WSPP. Astfel, la articolul 7.5 din convenția No Patent (în versiunea din 21 mai 2007), Microsoft declară că a aplicat principiile de evaluare menționate pentru a elabora tabelul remunerațiilor sale și arată că, în temeiul articolului 7.7 litera (d) din aceeași convenție, mandatarul independent și High Court of Justice au competența de a-i impune consecințele în cazul încălcării acestor principii de evaluare.
- 87 În ceea ce privește conținutul principiilor de evaluare WSPP, ilustrate la punctul 31 de mai sus, trebuie să se constate că acestea prevăd criterii cumulative și suficient de precise care permit Microsoft să evalueze dacă o anumită tehnologie încorporează o valoare intrinsecă distinctă de valoarea sa strategică, astfel cum este descrisă în considerentul (1008) punctul (ii) al Deciziei din 2004, precum și în principiile de evaluare amintite. Pe de altă parte, nimic nu permite să se considere că aceste principii de evaluare, întemeiate pe articolul 5 din Decizia din 2004, se pretează unei aplicări de către mandatarul independent și de către High Court of Justice, dar nu sunt suficiente pentru Microsoft pentru a adopta un comportament conform cu această dispoziție sau pentru Comisie pentru a-și exercita misiunea de supraveghere a acestui comportament.
- 88 Rezultă că Comisia avea dreptul de a impune Microsoft o penalitate cu titlu cominatoriu pentru nerespectarea obligațiilor care rezultă din articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004, această din urmă dispoziție îndeplinind condițiile ilustrate la punctul 84 de mai sus.
- 89 Trebuie să se adauge că, într-o scrisoare din 18 aprilie 2005, Comisia a informat Microsoft că orice remunerație ar trebui să fie forfetară, iar nu proporțională cu veniturile provenind din vânzarea de produse vândute de concurenții Microsoft. În plus, după cum subliniază SIIA, la 1 martie 2007, domnul B., Senior Vice President, General Counsel and Corporate Secretary al Microsoft, a declarat în cadrul unei conferințe de presă, a cărei transcriere figurează pe site-ul internet al Microsoft, că principiile de evaluare WSPP erau „foarte clare” în pofida unui anumit grad de complexitate.
- 90 Argumentația Microsoft potrivit căreia Comisia ar fi trebuit să stabilească ea însăși, prin decizie care poate face obiectul unei acțiuni în justiție, cotele de remunerare adecvate înainte de a putea aplica o penalitate cu titlu cominatoriu este de asemenea lipsită de temei.
- 91 Astfel, după cum rezultă din cuprinsul punctului 84 de mai sus, utilizarea de concepte juridice nedeterminate în cadrul unei dispoziții nu împiedică stabilirea răspunderii autorului încălcării. După cum subliniază Comisia, dacă lucrurile nu ar fi stat așa, o încălcare a articolului 101 TFUE sau 102 TFUE, redactate ele însele cu ajutorul unor concepte juridice nedeterminate, precum denaturarea concurenței sau „abuzul” de poziție dominantă, nu ar putea determina aplicarea unei amenzi înainte de adoptarea unei decizii prealabile de stabilire a încălcării.
- 92 Spre deosebire de cele susținute de Microsoft (a se vedea punctul 75 de mai sus), articolul 5 litera (d) din Decizia din 2004 are ca unic obiect constrângerea întreprinderii să adopte și să dezvăluie Comisiei măsurile pe care intenționează să le adopte pentru a se conforma obligațiilor sale prevăzute la literele (a)-(c) ale aceleiași reglementări. Acest articol stabilește, așadar, o obligație care urmărește, după cum precizează, să permită Comisiei să aprecieze, înainte de expirarea termenului de 120 de zile impus la litera (a), măsurile pe care Microsoft intenționează să le adopte pentru a pune capăt încălcării. Așadar, nu rezultă nici din articolul 5 litera (d) din Decizia din 2004 și nici, cu atât mai puțin, din considerentul (995) al acesteia că Comisia s-a angajat să definească, în orice mod, prin decizie, o cotă de remunerare rezonabilă înainte de a impune o penalitate cu titlu cominatoriu.

- 93 Trebuie adăugat în această privință că penalitatea cu titlu cominatoriu impusă în temeiul deciziei atacate acoperă perioada cuprinsă între 21 iunie 2006 și 21 octombrie 2007. Or, astfel cum rezultă din considerentul (101) al Deciziei din 2005 și din considerentul (232) al Deciziei din 2006 (a se vedea punctele 15 și 16 de mai sus), Microsoft nici măcar nu furnizase, la 20 iunie 2006, o versiune precisă și completă a informațiilor privind interoperabilitatea, astfel încât, chiar dacă Comisia ar fi considerat oportun să stabilească cote de remunerare rezonabile, s-ar fi aflat în imposibilitatea de a face acest lucru.
- 94 În plus, distincția dintre o amendă și o penalitate cu titlu cominatoriu pe care Microsoft încearcă să o stabilească (a se vedea punctul 76 de mai sus) este lipsită de relevanță în ceea ce privește problema ridicată în cadrul prezentului motiv. Astfel, pe de o parte, atât o amendă aplicată în temeiul articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, cât și o penalitate cu titlu cominatoriu definitivă, precum cea în cauză, impusă în temeiul articolului 24 alineatul (2) din același regulament sunt consecințele unei încălcări a articolului 101 TFUE sau 102 TFUE și, respectiv, a unei decizii prin care se dispune încetarea încălcării în cauză și, dacă este cazul, prin care sunt impuse măsuri comportamentale. Pe de altă parte, amenda și penalitatea cu titlu cominatoriu se raportează, amândouă, la comportamentul întreprinderii astfel cum s-a manifestat în trecut și trebuie ca amândouă să aibă un caracter descurajator pentru a împiedica repetarea sau continuarea încălcării. Având în vedere acest caracter comun al caracteristicilor și al obiectivelor, nimic nu justifică o diferențiere între nivelurile de precizie a ceea ce o întreprindere trebuie să facă sau să nu facă pentru a se conforma normelor de concurență înainte ca o decizie de impunere a unei amenzi sau o decizie de impunere a unei penalități cu titlu cominatoriu definitive să fie adoptată în privința ei.
- 95 Pe de altă parte, Microsoft are dreptate să susțină că mai multe cote se pot încadra în noțiunea „cote de remunerare rezonabile”. Această apreciere confirmă însă temeinicia tezei Comisiei potrivit căreia nu îi revine sarcina de a alege o anumită cotă de remunerare dintre cotele rezonabile în sensul Deciziei din 2004 și de a o impune Microsoft. Astfel, deși Comisia are, desigur, competența de a constata o încălcare și de a obliga părțile să înceteze această încălcare, nu îi revine sarcina de a impune părților alegerea sa dintre diferitele posibilități de conduită, toate conforme cu tratatul sau cu o decizie de impunere a unor măsuri comportamentale, precum Decizia din 2004 (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 1992, Automec/Comisia, T-24/90, Rec., p. II-2223, punctul 52). Rezultă că, dacă întreprinderea a ales una dintre aceste posibilități, Comisia nu este în măsură să constate o încălcare sau să impună o penalitate cu titlu cominatoriu pentru motivul că preferă cealaltă posibilitate. Așadar, revine Microsoft sarcina de a acorda drepturi de acces la informațiile privind interoperabilitatea și de utilizare a informațiilor amintite la cote de remunerare rezonabile în sensul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, fără ca Comisia să îi poată impune o penalitate cu titlu cominatoriu în ipoteza în care aceasta ar considera că respectivele cote ar fi rezonabile, dar că altele, eventual „și mai rezonabile”, ar fi trebuit să fie propuse.
- 96 În aceste condiții, trebuie respinse argumentele Microsoft întemeiate pe o pretinsă încălcare a principiului bunei administrări (a se vedea punctul 77 de mai sus).
- 97 În sfârșit, nici argumentul Microsoft întemeiat pe o încălcare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă nu poate fi admis. În această privință, este suficient să se arate că, în cadrul prezentei proceduri, Microsoft contestă aprecierea Comisiei cu privire la caracterul inovator al tehnologiilor în cauză și, pe cale de consecință, cu privire la caracterul rezonabil al cotelor de remunerare solicitate. Critica Microsoft constă, așadar, în esență, în faptul că ar fi putut să conteste această apreciere mai devreme dacă Comisia ar fi stabilit, prin decizie, cota adecvată. Or, dacă Microsoft ar fi dorit, ar fi putut, în loc să se angajeze într-un lung dialog cu Comisia și să reducă pe parcurs cotele solicitate, mai întâi să comunice cât mai rapid o versiune precisă și completă a informațiilor privind interoperabilitatea și, în continuare, să adopte în mod definitiv cotele de remunerare pe care le considera adecvate. Într-o astfel de ipoteză, în cazul în care Comisia ar fi considerat că respectivele cote nu erau rezonabile, o decizie precum cea atacată în speță ar fi intervenit mai devreme. Prin urmare, dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă al Microsoft nu a fost afectat în niciun mod.

- 98 Aspectul prezentului motiv prin care se invocă o încălcare a obligației de motivare pentru faptul că Comisia nu a răspuns la aceste argumente, care fuseseră formulate de asemenea în cursul procedurii administrative, trebuie să fie respins la rândul său.
- 99 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă la articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acest act. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea Curții din 30 martie 2000, VBA/Florimex și alții, C-265/97 P, Rec., p. I-2061, punctul 93).
- 100 Astfel cum rezultă din analiza care precedă, normele juridice care reglementează materia în cauză nu se opun deloc impunerii unei penalități cu titlu cominatoriu fără definirea în prealabil a cotelor de remunerare care, potrivit Comisiei, ar fi rezonabile în sensul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004. În aceste condiții, Comisia își îndeplinește obligația de motivare în cazul în care expune în mod clar și neechivoc motivele pentru care cotele de remunerare solicitate de Microsoft nu erau rezonabile, nefiind necesară în acest scop o motivare vizând în mod specific posibilitatea de a impune o penalitate cu titlu cominatoriu fără definirea în prealabil a cotei rezonabile de către Comisie.
- 101 Prin urmare, primul motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o eroare săvârșită de Comisie în ceea ce privește lipsa caracterului rezonabil al cotelor de remunerare referitoare la convenția No Patent

Argumentele părților

- 102 Având în vedere caracterul nedeterminat al conceptului de remunerație rezonabilă și refuzul Comisiei de a preciza obligațiile Microsoft, aceasta din urmă și-ar fi permis să creeze un mecanism care îi dădea posibilitatea să negocieze cotele de remunerare cu potențiali licențiați și să se supună competenței arbitrale a mandatarului independent. În plus, la cererea Comisiei, Microsoft ar fi stabilit cotele de remunerare la niveluri chiar mai puțin ridicate decât cele sugerate de PricewaterhouseCoopers, societate de experți de renume mondial, întemeiate pe evaluarea tehnologiilor considerate în mod valabil drept comparabile și în temeiul unor metode universale acceptate. Or, după cum bine se știe, chiar și aceste cote nu ar servi decât drept punct de plecare al negocierilor cu potențialii cocontractanți, mandatarul independent putând fi sesizat în caz de dezacord pentru a defini o cotă rezonabilă în temeiul principiilor de evaluare WSPP. Chiar dacă Comisia nu era de acord cu aprecierea specialiștilor externi mandatați de Microsoft cu bună-credință și în scopul de a se conforma Deciziei din 2004, nu poate fi acceptat că Microsoft a aplicat cote de remunerare nerezonabile, și mai puțin discriminatorii, întrucât niciunul dintre cocontractanții săi nu a considerat oportun să sesizeze mandatarul independent, nici măcar în cursul negocierilor, deși poziția Microsoft a fost slăbită din cauza amenințării unei penalități cu titlu cominatoriu foarte ridicate. În orice caz, crearea acestui mecanism contencios cu acordul Microsoft ar garanta că orice remunerare plătită în cele din urmă ar fi rezonabilă, întrucât ar fi conformă principiilor de evaluare WSPP aplicate de mandatar.
- 103 În aceste condiții, ar trebui să se concluzioneze că motivul pentru care anumite întreprinderi nici măcar nu au negociat cu Microsoft și nici nu au sesizat mandatarul independent nu este acela privind un caracter nerezonabil al cotelor de remunerare propuse de aceasta, ci că acestea nu dădeau crezare argumentului întemeiat pe lipsa caracterului inovator al protoalelor în cauză.

- 104 Microsoft respinge de asemenea argumentele potrivit cărora întreprinderile care au încheiat convenții de licențe ar fi plătit pentru valoarea strategică a tehnologiilor în cauză și nu ar fi concurenți ai Microsoft ca fiind inexacte din punct de vedere material.
- 105 Împrejurarea potrivit căreia acordurile încheiate cu Microsoft vizează convenția All IP ar fi lipsită de interes, întrucât nu ar rezulta în niciun mod din aceasta că cotele de remunerare propuse pentru convenția No Patent erau nerezonabile și că documentația tehnică ar fi identică în cele două cazuri.
- 106 Întrucât Microsoft a dezvoltat aceste argumente în mod repetat în cursul procedurii administrative, fără a primi totuși un răspuns, nici măcar în decizia atacată, aceasta din urmă ar fi de asemenea viciată de nemotivare.
- 107 Confruntată cu refuzul Comisiei de a preciza cotele de remunerare pe care le considera rezonabile, Microsoft s-ar fi angajat, pe de altă parte, să aplice în mod retroactiv de la data adoptării Deciziei din 2004 orice cotă care ar fi definită drept rezonabilă în urma contactelor cu Comisia, astfel încât eventualii licențiați ar fi siguri că în cele din urmă nu vor trebui să plătească decât un preț rezonabil. Susținerea Comisiei referitoare la efectul descurajator al cotelor de remunerare doar propuse, iar nu „aplicate”, de Microsoft nu ar fi decât o supoziție nesusținută de probe.
- 108 În cazul în care Comisia ar acorda o astfel de importanță posibilității eventualilor licențiați de a calcula cu precizie costurile licențelor, ar reveni acesteia sarcina de a adopta o decizie care să definească cota maximă rezonabilă, în loc să impună un mecanism de arbitraj.
- 109 Susținută de CompTIA, Microsoft subliniază că rezultatul negocierilor cu operatori neasociați Microsoft ar fi indicatorul cel mai fiabil al caracterului rezonabil al unei cote de remunerare determinate. Or, deja patru întreprinderi ar fi încheiat din proprie inițiativă acorduri de acces la informații privind interoperabilitatea, chiar în schimbul unui preț superior celui considerat de Comisie drept nerezonabil, împrejurare care nu poate fi ignorată în favoarea unor construcții de evaluare teoretice și abstracte. În plus, potrivit CompTIA, ar fi imposibil să se știe, în stadiul negocierii, dacă întreprinderile în cauză intenționau să dezvolte tehnologii concurente cu cele ale Microsoft, acest aspect fiind în orice caz lipsit de interes în privința obiectului Deciziei din 2004.
- 110 Microsoft adaugă că Decizia din 2004 nu îi interzice să solicite cote de remunerare proporționale cu veniturile licențiaților și nici nu îi impune să se adapteze la modelul de întreprindere al fiecăruia dintre cocontractanții săi potențiali.
- 111 În sfârșit, Comisia ar fi ignorat faptul că, în pofida numelui său, convenția No Patent acorda persoanelor interesate dreptul de a beneficia de inovațiile brevetate de Microsoft. În cazul în care Comisia ar considera că promisiunea Microsoft de a nu invoca drepturi ce rezultă din brevete referitoare la acestea nu are efectul dorit, aceasta ar trebui să declare cu claritate acest lucru în cadrul prezentei proceduri.
- 112 Comisia și intervenientele în susținerea sa contestă temeinicia acestui motiv.

Aprecierea Tribunalului

- 113 Trebuie respins de la bun început argumentul Microsoft întemeiat pe faptul că cotele de remunerare solicitate în perioada acoperită de decizia atacată nu erau decât propuneri vizând să pornească o negociere care va conduce la cote rezonabile. Astfel, articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004 nu are drept obiect numai să oblige Microsoft să înceapă o negociere cu orice întreprindere care dorește să dezvolte și să distribuie sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru, ci și să o constrângă să îi dezvăluie informațiile privind interoperabilitatea și să autorizeze utilizarea acestora în acest scop în condiții rezonabile și nediscriminatorii.

- 114 Rezultă că Microsoft avea obligația de a propune astfel de condiții din proprie inițiativă începând de la sfârșitul termenului de 120 de zile acordat prin articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004. În mod corelativ, faptul că cotele de remunerare propuse de Microsoft în perioada acoperită de decizia atacată sunt mai reduse decât cele propuse de PricewaterhouseCoopers, în raportul său din 23 aprilie 2007, este lipsit de interes, cu atât mai mult cu cât acest raport nu conține nicio analiză referitoare la caracterul inovator al tehnologiilor în cauză. În ceea ce privește, pe de altă parte, absența unei definiții a conceptului de remunerație rezonabilă și obligațiile Comisiei în această privință, trebuie amintite considerațiile care figurează la punctele 84-95 de mai sus.
- 115 Argumentul Microsoft potrivit căruia crearea mecanismului mandatarului independent cu acordul său ar garanta că orice remunerație plătită în cele din urmă ar fi rezonabilă, întrucât ar fi conformă principiilor de evaluare WSPP aplicate de mandatar, nu poate fi reținut. Astfel, după cum s-a subliniat la punctele 113 și 114 de mai sus, obligația impusă Microsoft în temeiul Deciziei din 2004 consta în divulgarea din proprie inițiativă a informațiilor privind interoperabilitatea și în autorizarea utilizării acestora în condiții rezonabile și nediscriminatorii. În aceste condiții, existența unui mecanism de arbitraj încredințat unui mandatar independent vizează cel mult atenuarea consecințelor unei eventuale insistențe a întreprinderii dominante asupra unui comportament abuziv, pentru a soluționa eventualele litigii rapid și, mai ales, utilizând un nivel de cunoștințe deosebit de ridicat în materie. Cu toate acestea, punerea în aplicare a unui astfel de mecanism nu poate garanta o restabilire a situației concurenței astfel cum s-ar fi prezentat aceasta dacă Microsoft ar fi propus din proprie inițiativă accesul la informații privind interoperabilitatea în condiții rezonabile. Această constatare este cu atât mai pertinentă în cadrul unor piețe care evoluează rapid și care supun dezvoltarea unor produse precum cele în cauză unor investiții al căror cost fix este foarte ridicat și trebuie să poată fi calculat în prealabil de persoanele interesate. În plus, după cum a arătat Comisia ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, fără a fi contrazisă de Microsoft, informațiile privind interoperabilitatea au putut fi considerate ca fiind dezvăluite într-o versiune precisă și completă, în sensul că acestea puteau sta la baza unui proiect de dezvoltare a unui produs software, la 23 noiembrie 2006. Rezultă că însuși temeiul misiunii mandatarului independent ca arbitru al caracterului rezonabil al prețurilor propuse de Microsoft era serios compromis cel puțin până la această dată. Existența unui mecanism de arbitraj înființat numai după încheierea unei convenții No Patent nu poate, așadar, să fie percepută ca un factor apt să restabilească în întregime consecințele care decurg din nerespectarea obligațiilor impuse în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004.
- 116 Situația este aceeași în ceea ce privește clauza privind „procedura accelerată de soluționare a litigiilor” cuprinsă în versiunile convențiilor pentru evaluarea documentației tehnice din octombrie 2005 și din februarie 2006 (a se vedea punctul 23 de mai sus), la care se face trimitere în nota de subsol nr. 136 din decizia atacată. Astfel, după cum reiese din cuprinsul său, care, potrivit Microsoft, este formulat în termeni identici în versiunile din februarie 2007, în caz de dezacord între Microsoft și un potențial titular de licență cu privire la conformitatea prețurilor solicitate sau a împărțirii pe categorii a tehnologiilor cu principiile de evaluare WSPP sau chiar cu privire la prevederile unei convenții WSPP, titularul de licență trebuie să comunice Microsoft în scris motivele pentru care consideră că aceasta din urmă nu se conformează obligațiilor sale. Dacă nu intervine niciun acord în termen de 15 zile lucrătoare, potențialul titular de licență poate sesiza mandatarul independent, care are dreptul să formuleze un aviz cu privire la problemă. Într-o astfel de ipoteză, Microsoft ar fi obligată să comunice în scris în termen de două săptămâni motivele care justifică, în opinia sa, prețurile sau prevederile în cauză.
- 117 Reiese cu claritate din clauza privind „procedura accelerată de soluționare a litigiilor” că mecanismul care este prevăzut în aceasta nu conferă mandatarului independent competența de a impune, în urma unui control *ex ante* în vederea încheierii viitoare a unei convenții WSPP, cote de remunerare conforme cu principiile de evaluare WSPP, ci numai posibilitatea de a emite un aviz în această privință, întrucât Microsoft poate să își mențină poziția, expunând motivele deciziei sale. Astfel, chiar făcând abstracție de faptul că Microsoft era obligată, în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din

2004, să propună condiții rezonabile și nediscriminatorii din proprie inițiativă, trebuie să se constate că mecanismul în cauză nu era apt să garanteze un rezultat echivalent cu cel urmărit prin dispoziția menționată.

- 118 În plus, împrejurarea potrivit căreia Microsoft s-a angajat să aplice retroactiv cotele care ar fi acceptate de Comisie drept rezonabile nu influențează faptul că, în perioada vizată de decizia atacată, și anume mult după expirarea termenului stabilit prin articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004, aceste cote nu erau propuse de Microsoft întreprinderilor care doreau să dezvolte și să distribuie sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru.
- 119 Mai mult, faptul că anumite întreprinderi au încheiat acorduri cu Microsoft la cotele solicitate de aceasta din urmă fără să notifice mandatarul independent nu este suficient pentru a pune sub semnul întrebării temeinicia motivelor expuse în considerentele (165)-(219) ale deciziei atacate, privind caracterul inovator al tehnologiilor în cauză. Astfel, în primul rând, după cum admite Microsoft, acordurile în cauză sunt de tipul All IP, ceea ce implică faptul că vizează deopotrivă tehnologii brevetate ale Microsoft, al căror caracter inovator nu a fost contestat de Comisie. Astfel, chiar dacă faptul că acordurile în cauză sunt de tipul All IP nu demonstrează caracterul nerezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft în cadrul convenției No Patent, acesta nu demonstrează nici contrariul. În al doilea rând, presupunând că responsabilii acestor societăți au fost convinși de caracterul inovator al tehnologiilor în cauză, întrebarea crucială este cea dacă analiza Comisiei în această privință este în mod obiectiv conformă normelor aplicabile în materie, problemă care va fi examinată în cadrul celui de al treilea motiv.
- 120 Pe de altă parte, trebuie precizat că, deși Decizia din 2004 nu interzice Microsoft să solicite cote de remunerare proporționale cu veniturile licențiaților, astfel de cote nu pot fi solicitate decât dacă reprezintă o altă valoare decât valoarea strategică a tehnologiilor în cauză [a se vedea considerentul (1008) punctul (ii) al Deciziei din 2004]. Or, exact la acest din urmă aspect se referă aprecierea efectuată de Comisie în cadrul deciziei atacate. În plus, trebuie să se constate că, sub rezerva obligației de a furniza informațiile privind interoperabilitatea în condiții nediscriminatorii, Decizia din 2004 este neutră în privința posibilității fiecărui cocontractant potențial al Microsoft de a încheia un acord cu aceasta în funcție de modelul său de întreprindere. Situația este cu atât mai mult aceeași în ceea ce privește decizia atacată, în sensul că comportamentul Microsoft este analizat pe baza caracterului inovator al tehnologiilor în cauză, iar nu pe baza posibilității fiecăruia dintre cocontractanții potențiali de a încheia un acord cu aceasta având în vedere modelul său de întreprindere. Argumentele Microsoft rezumate la punctul 110 de mai sus trebuie, așadar, să fie respinse ca inoperante.
- 121 În ceea ce privește argumentul Microsoft potrivit căruia convenția No Patent acordă persoanelor interesate dreptul de a beneficia de tehnologii brevetate, este suficient să se arate că, potrivit articolului 1.14 din această convenție, noțiunea „Microsoft licensed intellectual property” include „know-how”-ul, secretele industriale, secretele de afaceri, informațiile confidențiale și drepturile de autor, cu excluderea explicită a oricărui drept acoperit de un brevet sau de o cerere de brevet pendinte. În ceea ce privește promisiunea unilaterală a Microsoft de a nu invoca drepturi în legătură cu brevetele, trebuie să se arate, precum o face Comisia, că aceasta nu a fost făcută decât la 24 octombrie 2007, și anume după sfârșitul perioadei vizate de decizia atacată. În plus, după cum recunoaște Microsoft în observațiile formulate în memoriile în intervenție, această promisiune nu acoperă decât distribuția cu titlu necomercial, cu excluderea dezvoltatorilor „open source” care distribuie cu titlu comercial. În sfârșit, trebuie să se constate că eventuala dezvoltare, în cadrul convenției No Patent, a informațiilor privind tehnologii acoperite de un brevet, și anume alte tehnologii decât cele ilustrate în anexa la decizia atacată, nu implică în niciun mod un drept al cocontractantului Microsoft de a le pune în aplicare într-un mod care încalcă brevetele în cauză. Astfel, după cum arată Comisia, aceste informații sunt disponibile în mod public în cadrul brevetului acordat, fără ca acest fapt să determine posibilitatea ca un dezvoltator să le utilizeze. În aceste condiții, și având în vedere distincția dintre informații privind interoperabilitatea brevetate și nebrevetate [a se vedea considerentele (161)-(164) ale

deciziei atacate], nu se poate considera că convenția No Patent acordă cocontractanților Microsoft dreptul de a pune în aplicare tehnologii brevetate, de care aceștia declară, pe de altă parte, că nu au nevoie pentru a dezvolta sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru.

- 122 În ceea ce privește critica Microsoft întemeiată pe nemotivare, trebuie să se constate că, astfel cum susține Comisia în considerentele (122)-(127) și (273)-(278) ale deciziei atacate, aceasta a răspuns la argumentele întemeiate pe încheierea de acorduri cu anumiți operatori. În plus, presupunând că Microsoft a susținut în cursul procedurii administrative că era încă dispusă să negocieze prețurile citate în schemele sale de remunerare, reiese cu claritate din considerentul (116) al deciziei atacate că principiile de evaluare WSPP ar trebui să fie respectate în legătură cu orice remunerare „propusă și/sau stabilită de Microsoft”. Aceasta presupune că faptul că o remunerație care respectă principiile în cauză ar putea rezulta eventual din negocieri cu Microsoft este, potrivit aceluiași considerent, lipsit de interes în privința respectării obligațiilor impuse de articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004. Prin urmare, această critică trebuie să fie respinsă, la fel ca și cel de al doilea motiv în ansamblul său.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare săvârșită de Comisie cu privire la criteriile aplicate pentru aprecierea caracterului inovator al tehnologiilor care fac obiectul convenției No Patent

Argumentele părților

- 123 Microsoft reiterează că a fost ignorată de către Comisie valoarea inovațiilor brevetate descrise în convenția No Patent și adaugă că aplicarea unui criteriu de brevetabilitate pentru a aprecia caracterul inovator al tehnologiilor nebrevetate constituie o eroare vădită de apreciere. În plus, decizia atacată ar fi afectată de nemotivare.
- 124 Prezentul motiv ar fi operant, întrucât Microsoft nu ar fi acceptat că analiza Comisiei referitoare la cel de al treilea criteriu dintre principiile de evaluare WSPP ar fi corectă. Astfel, această analiză s-ar baza pe o percepție eronată a noțiunii de inovație, circumstanță care ar afecta în mod obligatoriu alegerea tehnologiilor considerate drept comparabile. CompTIA subliniază că tehnologiile alese de Comisie drept comparabile fac parte dintr-un model de întreprindere diferit de cel pus în aplicare de Microsoft, astfel încât evaluarea pieței efectuată de Comisie ar fi viciată.
- 125 Poziția potrivit căreia Microsoft are dreptul de a primi o remunerație numai pentru tehnologii noi și neevidente în sensul dreptului brevetelor nu și-ar găsi sprijin nici în Decizia din 2004, nici în principiile de evaluare WSPP și nici în drept în general. Microsoft nu ar fi acceptat că aplicarea de către această instituție sau de către mandatarul independent a acestor criterii ar fi adecvată în speță. Astfel, susținută de CompTIA și de ACT, Microsoft amintește că secretele de afaceri pot avea o valoare importantă, datorată în principal costurilor fixe de dezvoltare, independent de aspectul dacă acestea sunt sau nu sunt, pe de altă parte, brevetabile sau sunt deja acoperite de un brevet, întreprinderea în cauză trebuind să rămână liberă să adopte o politică în această privință. Spre deosebire de ceea ce ar indica IBM, funcționalitatea protocolului „File Replication Service” ar fi de o importanță capitală, fapt pentru care unul dintre aspectele sale este brevetat în Statele Unite. Or, Comisia nu ar fi explicat potrivit căreia logici criteriul de brevetabilitate pe care l-a aplicat vizează în mod specific excluderea valorii strategice a tehnologiilor Microsoft în conformitate cu considerentul (1008) punctul (ii) al Deciziei din 2004. Potrivit ACT, numai o apreciere a valorii pe care ar avea-o informațiile privind interoperabilitatea în absența oricărui operator dominant ar fi permis să se evalueze, în lumina Deciziei din 2004, cotele propuse de Microsoft.
- 126 Susținută de ACT, Microsoft arată că Comisia a aplicat criteriile noutății și neevidenței în mod prea restrictiv și, așadar, contrar chiar dreptului brevetelor. Astfel, contrar normelor de apreciere stabilite de Comisie în alte domenii, numai invențiile cu adevărat inovatoare total diferite de stadiul tehnicii ar putea fi calificate drept noi în prezentul context. Cu toate acestea, existența unor referințe făcând parte din stadiul tehnicii referitoare la concepte în general asemănătoare celor puse în aplicare de Microsoft

nu ar echivala cu caracterul evident colectiv al tehnologiilor acoperite de decizia atacată, pe care concurenții săi nu ar fi putut, pe de altă parte, să le dezvolte, după cum confirmă CompTIA și ACT. Potrivit CompTIA, piața ar trebui să decidă care este cea mai bună tehnologie, iar nu Comisia. Aceasta din urmă ar merge până la a nega, în memoriul în apărare, caracterul adecvat al criteriului noutății astfel cum este aplicat în cadrul dreptului proprietății intelectuale, astfel încât nu ar fi clar pentru Microsoft ce criteriu a fost aplicat în cele din urmă în decizia atacată.

- 127 În plus, gradul de detaliu al abordării adoptate în decizia atacată ar exclude din noțiunea de inovație orice combinație neevidentă de elemente cunoscute. Or, ar rezulta din jurisprudența camerelor de recurs ale Oficiului European pentru Brevete (OEB) că întrebarea pertinentă nu este aceea de a ști dacă o persoană specializată în domeniu ar fi putut să pună în practică o astfel de combinație, ci dacă ar fi făcut efectiv acest lucru în așteptarea unui progres. Observând că Comisia a acceptat caracterul inovator al unora dintre tehnologiile vizate de decizia atacată, ACT subliniază că o tehnologie ar trebui să fie calificată drept inovatoare în ansamblul său atunci când aceasta constă dintr-o combinație de elemente noi și neevidente și de elemente ne brevetabile. Niciun element nu ar demonstra faptul că Comisia a examinat efectiv combinațiile tehnologice ale Microsoft ca atare.
- 128 Microsoft ar fi prezentat în cursul procedurii administrative mai multe rapoarte care demonstrează veridicitatea susținerilor sale referitoare la noutatea și la neevidența invențiilor ne brevetate cuprinse în documentația tehnică, pe care Comisia le-a respins. Nu ar exista, așadar, niciun motiv pentru a încărca și mai mult dosarul prezentat Tribunalului, deși întrebarea pertinentă ar fi aceea de a ști dacă abordarea Comisiei este conformă cu Decizia din 2004.
- 129 Decizia atacată ar fi afectată și de nemotivare, întrucât nu ar conține un răspuns la analiza cuprinsă într-un raport întocmit de un profesor și barrister, fost membru al camerei de recurs a OEB, care ar expune în detaliu erorile comise de Comisie în dreptul brevetelor confirmând astfel veridicitatea susținerilor Microsoft. Pe de altă parte, ar rezulta din acest raport că Comisia și mandatarul independent au examinat caracterul brevetabil al tehnologiilor ținând cont de stadiul tehnicii în 2007, iar nu la momentul la care Microsoft a solicitat acordarea unui brevet, ținând seama astfel de tehnologiile apărute după prima implementare a tehnologiilor cruciale de către Microsoft. Or, în acest mod, nicio întreprindere nu ar putea demonstra că tehnologia sa este nouă și neevidentă, deși ar exista o discriminare arbitrară între diversele tehnologii în funcție de alegerea Microsoft de a solicita sau de a nu solicita acordarea unui brevet. Decizia atacată nu ar conține, pe de altă parte, decât trimiteri vagi, fără comparație specifică între revendicările acestor tehnologii și cele ale tehnologiilor care fac parte din stadiul tehnicii.
- 130 Indiferent de exemplele concrete, erorile de principiu identificate de Microsoft ar vicia întreaga analiză a Comisiei, astfel încât Tribunalul ar trebui să constate caracterul ilegal al deciziei atacate în cadrul controlului complet pe care este chemat să îl exercite. În orice caz, existența inovării la niveluri mai puțin detaliate ar rezulta din faptul că, în decizia atacată, Comisia și-a modificat aprecierea și a considerat că Microsoft avea dreptul să solicite o remunerație pentru licențele acordate în cadrul altor convenții decât convenția No Patent. Or, documentația tehnică ar fi identică în cadrul tuturor convențiilor WSPP.
- 131 ACT adaugă că abordarea Comisiei favorizează cesiunea de tehnologii de valoare la prețuri anormal de mici, împiedică investițiile în cercetare prin devalorizarea orizontală a drepturilor de proprietate intelectuală și favorizează în mod disproporționat modelul „open source” în detrimentul întreprinderilor mici și mijlocii care au vocația inovării.
- 132 Susținută de SIIA și de Oracle, Comisia subliniază că prezentul motiv este inoperant, întrucât dispozitivul deciziei atacate nu s-ar baza numai pe aprecierea caracterului inovator al tehnologiilor în cauză, ci și pe rezultatul evaluării pieței tehnologiilor comparabile. Or, Microsoft nu ar fi contestat concluzia care figurează la punctul 54 de mai sus, o simplă respingere a acesteia din urmă în stadiul memoriului în replică neîndeplinind condițiile prevăzute la articolul 44 alineatul (1) litera (c) sau la

articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului. În plus, după cum ar rezulta din considerentele (165), (220), (221) și (280) ale deciziei atacate, analiza caracterului inovator ar fi independentă de cea privind evaluarea pieței. Cu titlu suplimentar, Comisia și intervenientele în susținerea sa consideră că prezenta critică nu este întemeiată.

Aprecierea Tribunalului

- 133 Trebuie respinsă de la bun început teza Comisiei potrivit căreia prezentul motiv este inoperant.
- 134 Astfel, deși este adevărat că cele trei criterii care fac parte dintre principiile de evaluare WSPP trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ, al doilea și al treilea sunt legate din punct de vedere conceptual, în sensul că, dacă tehnologiile în cauză sunt considerate inovatoare, cerința ca evaluarea pieței să vizeze tehnologiile „comparabile” nu este îndeplinită prin simplul fapt că acestea din urmă se referă la interoperabilitate.
- 135 În această privință, trebuie arătat că, dacă tehnologiile care constituie informațiile privind interoperabilitatea sunt considerate drept inovatoare, dar o evaluare a pieței tehnologiilor de interoperabilitate neinovatoare demonstrează că acestea din urmă sunt disponibile gratuit, ar mai trebui, pentru a păstra utilitatea comparației, să se excludă faptul că această împrejurare este datorată caracterului neinovator al tehnologiilor în cauză.
- 136 În consecință, dacă se dovedește că aprecierile Comisiei cu privire la caracterul inovator al tehnologiilor acoperite de convenția No Patent nu sunt valabile, această împrejurare poate afecta premisele evaluării pieței ilustrate în considerentele (222)-(237) ale deciziei atacate, întrucât nu reiese din aceste considerente că analiza în cauză a vizat tehnologii inovatoare.
- 137 Această concluzie nu este infirmată de considerentul (237) al deciziei atacate, potrivit căruia, în raportul său prezentat la 27 februarie 2007 (a se vedea punctul 51 de mai sus), mandatarul independent a identificat tehnologii comparabile cu tehnologiile inovatoare ale Microsoft. Astfel, contrar rapoartelor din 3 martie și din 8 iulie 2007, pe baza cărora a fost elaborat tabelul anexat la decizia atacată, constatările pertinente ale acestui raport nu fac parte dintre motivele deciziei atacate. În aceste condiții, nu este posibil să se verifice dacă tehnologiile luate în considerare de către mandatarul independent sunt de asemenea comparabile cu tehnologiile considerate drept neinovatoare de către Comisie în ipoteza în care această din urmă apreciere s-ar dovedi eronată. Aceeași este situația în ceea ce privește mențiunile care figurează în considerentele (223) și (231) ale deciziei atacate, potrivit cărora tehnologiile comparabile includ „în anumite cazuri” tehnologii brevetate. Astfel de exemple de tehnologii privind protocoale sunt date în considerentele (224) și (232) ale deciziei atacate. Cu toate acestea, nu rezultă din această prezentare sumară că respectivele tehnologii sunt comparabile din punct de vedere funcțional cu ansamblul tehnologiilor privind protocoalele în cauză.
- 138 În ceea ce privește temeinicia prezentului motiv, trebuie subliniat, cu titlu introductiv, că distincția dintre valoarea strategică și valoarea intrinsecă a tehnologiilor care fac obiectul deciziei atacate constituie o premisă fundamentală a aprecierii privind caracterul rezonabil al oricărei remunerații solicitate de Microsoft pentru a acorda acces la informațiile privind interoperabilitatea menționate și pentru a autoriza utilizarea acestora.
- 139 În această privință, trebuie amintit că, pentru ca refuzul unei întreprinderi titulare a unui drept de autor de a permite accesul la un produs sau la un serviciu indispensabil pentru exercitarea unei activități determinate să poată fi calificat drept abuziv, era suficient să fie îndeplinite trei condiții cumulative, și anume ca refuzul să împiedice apariția unui nou produs pentru care există o cerere potențială din partea consumatorilor, refuzul să fie lipsit de justificare și să fie de natură să excludă orice concurență pe o piață derivată (Hotărârea Curtii din 29 aprilie 2004, IMS Health, C-418/01, Rec., p. I-5039, punctul 38).

- 140 În speță, s-a constatat că, în măsura în care cele trei condiții cumulative menționate la punctul 139 de mai sus erau îndeplinite, refuzul Microsoft de a acorda acces la informațiile privind interoperabilitatea și de a autoriza utilizarea acestora era abuziv (a se vedea în acest sens Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, punctele 711 și 712).
- 141 În acest context, orice măsură corectivă care urmărea să constrângă Microsoft să dezvăluie informațiile privind interoperabilitatea și să autorizeze utilizarea acestora de către alți operatori pentru ca aceștia să dezvolte și să distribuie sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru trebuia să excludă posibilitatea ca Microsoft să profite de contraprestații comparabile cu avantajele pe care aceasta le obținea din exploatarea abuzivă a poziției sale dominante pe piața sistemelor de operare pentru PC-uri client.
- 142 Pe de altă parte, a permite Microsoft să solicite cote de remunerare care reflectă valoarea care rezultă din simpla posibilitate de a interopera cu sistemele de operare ale Microsoft, și anume valoarea strategică derivată din puterea de care aceasta beneficiază pe piața sistemelor de operare pentru PC-uri client sau a sistemelor de operare tip server pentru grupuri de lucru, echivalează cu a-i acorda dreptul de a transforma avantajele abuzului în remunerație pentru a acorda licențele. Or, recunoașterea unui astfel de drept ar fi prin definiție contrară obiectivului enunțat în considerentul (1003) al Deciziei din 2004, care urmărește să permită o concurență viabilă cu sistemul de operare tip server pentru grupuri de lucru al Microsoft, întrucât aceasta din urmă ar fi în măsură să solicite oricărui concurent potențial cote de remunerare prohibitive. Astfel de cote nu pot fi, așadar, considerate rezonabile în sensul considerentului (1008) punctul (ii) și al articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, după cum se indică în considerentele (106) și (107) ale deciziei atacate.
- 143 În plus, astfel cum s-a arătat în considerentul (118) al deciziei atacate, aplicarea principiilor de evaluare WSPP (a se vedea punctul 31 de mai sus) și în special a criteriului referitor la caracterul inovator al tehnologiilor în cauză este de natură să indice dacă cotele de remunerare solicitate de Microsoft reflectă mai degrabă valoarea intrinsecă a unei tehnologii decât valoarea sa strategică. Astfel, valoarea intrinsecă a unor produse precum cele în cauză constă în caracterul lor inovator. În schimb, faptul că aceste tehnologii au constituit secrete de afaceri în temeiul politicii implementate de Microsoft nu constituie un indicator al existenței altei valori decât cea strategică.
- 144 Dacă se impune excluderea, în plus, a oricărei valori strategice a tehnologiilor în cauză astfel cum este expusă la punctul 142 de mai sus și în considerentele (105) și (107) ale deciziei atacate (a se vedea punctele 29 și 30 de mai sus), se impune de asemenea o evaluare a pieței tehnologiilor comparabile, astfel cum este expusă la punctele 134 și 135 de mai sus, întrucât mai trebuie să se excludă oferirea unor astfel de tehnologii, potrivit uzanțelor comerciale, prin intermediul unor cote de remunerare substanțial inferioare celor solicitate de Microsoft sau chiar nule. Exact o asemenea metodă conduce la o apreciere a valorii pe care ar avea-o informațiile privind interoperabilitatea în lipsa oricărui operator dominant, astfel cum solicită ACT. În schimb, în absența inovării, caracterul secret în sine nu reprezintă pentru un titular de licență altă valoare decât cea strategică, deși costurile fixe de dezvoltare nu sunt, chiar potrivit opiniei PricewaterhouseCoopers, expert numit de Microsoft, exprimată într-un raport din 24 august 2006, un temei corect pentru aprecierea valorii proprietății intelectuale.
- 145 Rezultă că aplicarea principiilor de evaluare WSPP îndeplinește în mod obiectiv și independent de orice acord între Microsoft și cocontractanții săi potențiali nevoia de a aprecia dacă cotele de remunerare solicitate de Microsoft sunt rezonabile în sensul considerentului (1008) punctul (ii) și al articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004.
- 146 Argumentul Microsoft potrivit căruia principiile de evaluare WSPP ar fi rezervate pentru utilizarea de către părți într-un eventual contract de licență, de către mandatarul independent și de High Court of Justice, cu excluderea Comisiei, nu poate fi primit. Astfel, nimic nu împiedică Comisia să recurgă la aplicarea principiilor în cauză dacă acestea sunt adecvate în scopul punerii în aplicare a articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004.

- 147 Această concluzie nu se pronunță însă asupra aplicării corecte a acestor principii, aplicare pe care Microsoft o contestă de asemenea. În această privință, trebuie subliniat că Microsoft nu critică aprecierea Comisiei privind caracterul inovator al uneia sau al mai multor dintre cele 166 de tehnologii considerate neinovatoare, ci contestă definiția criteriilor utilizate pentru a examina prezența inovării în general.
- 148 În această privință trebuie să se observe de la bun început că, astfel cum reiese din considerentul (138) al deciziei atacate, pentru a aprecia caracterul inovator al tehnologiilor în cauză, Comisia a recurs la noțiunile de noutate și de neevidență „ca noțiuni consacrate în materie de proprietate intelectuală”. Din acest ultim citat rezultă că Comisia a atribuit noțiunilor de noutate și de neevidență semnificația pe care acestea o au în domeniul proprietății intelectuale.
- 149 Trebuie observat, în acest context, că, potrivit considerentului (138) al deciziei atacate, Comisia a definit drept nouă o tehnologie care nu este cuprinsă în stadiul tehnicii și drept neevidență o tehnologie care nu este evidentă pentru o persoană specializată în domeniu. Aceste definiții corespund celor ale noutății și activității inventive care figurează la articolul 54 și, respectiv, la articolul 56 din Convenția privind eliberarea brevetelor europene din 5 octombrie 1973, cu modificările ulterioare. În măsura în care legitimitatea demersului Comisiei constând într-o apreciere a caracterului inovator al tehnologiilor Microsoft este admisă (a se vedea punctele 133-146 de mai sus), nu poate fi contestat dreptul Comisiei de a aprecia caracterul inovator al acestor tehnologii prin referire la componentele sale, și anume noutatea și neevidența, aceasta din urmă făcând parte din noțiunea de activitate inventivă. Trebuie adăugat în această privință că, într-o scrisoare din 4 mai 2006, Microsoft afirmă că inovația va fi apreciată potrivit criteriilor noutății și activității inventive, chiar dacă consideră că aprecierea caracterului inovator nu poate înlocui dreptul privind secretul de afaceri. Într-o scrisoare din 31 iulie 2006 (a se vedea punctul 47 de mai sus), Microsoft a recunoscut, pe de altă parte, că criteriul inovării, în calitate de „filtru care reține valoarea strategică”, are sensul care îi este atribuit în dreptul brevetelor și și-a prezentat rapoartele privind inovarea ținând cont de această definiție.
- 150 Spre deosebire de ceea ce susține Microsoft, a aprecia, în cadrul prezentei cauze, caracterul inovator al tehnologiilor care fac obiectul deciziei atacate prin referire la noutate și la activitatea inventivă nu are drept consecință dispariția în general a valorii drepturilor de proprietate intelectuală, a secretelor de afaceri sau a altor informații confidențiale și nici, cu atât mai puțin, impunerea acestui caracter drept condiție pentru ca un produs sau o informație să fie acoperite de un astfel de drept sau să constituie un secret de afaceri în general. Astfel, după cum rezultă din considerațiile precedente, o asemenea apreciere are drept obiectiv să permită aplicarea articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004, care, coroborat cu considerentele (1003) și (1008) punctul (ii) din aceeași decizie, interzice, având în vedere abuzul specific constatat, ca orice remunerație solicitată de Microsoft să reflecte valoarea strategică a tehnologiilor în cauză. Acest obiectiv este declarat în mod explicit în principiile de evaluare WSPP elaborate la finalul negocierilor dintre Comisie și Microsoft (a se vedea punctele 25, 31 și 87 de mai sus).
- 151 Pe de altă parte, întrucât Microsoft nu a propus un conținut mai adecvat al noțiunilor de noutate și de neevidență, care să fie de asemenea apt să excludă orice valoare strategică a acestor tehnologii, trebuie să se concluzioneze că argumentația sa nu indică nicio eroare care să afecteze legalitatea deciziei atacate în măsura în care Comisia a anunțat că a recurs la noțiunile de noutate și de neevidență.
- 152 Trebuie adăugat și că, deși, în cadrul aplicării Convenției privind eliberarea brevetelor europene, Marea Cameră de recurs a OEB consideră că aprecierea neevidenței trebuie realizată numai în raport cu revendicările care implică programe puse în aplicare de calculator având un caracter tehnic (a se vedea în acest sens avizul G 3/08, JO OEB 2011, 1, punctul 10.13 din motive), Microsoft nu susține că este de neconceput să se aprecieze neevidența tehnologiilor în cauză într-un context diferit de cel al acordării unui brevet fără a examina în prealabil caracterul tehnic al acestora. În plus, din punct de vedere juridic, examinarea caracterului tehnic al revendicărilor care implică programe puse în aplicare

de calculator constituie un demers propriu procedurii de acordare a unui brevet, dat fiind caracterul nebrevetabil al programelor de calculator „ca atare” [a se vedea, de exemplu, articolul 52 alineatele (2) și (3) din Convenția privind eliberarea brevetelor europene].

- 153 Nici argumentația Microsoft potrivit căreia Comisia a aplicat criteriile noutății și activității inventive în mod prea restrictiv și, prin urmare, chiar în mod contrar dreptului brevetelor, astfel încât numai tehnologiile „cu adevărat inovatoare total diferite de stadiul tehnicii” ar fi calificate drept inovatoare și astfel încât existența trimiterilor la stadiul tehnicii referitoare la concepte în general asemănătoare celor puse în aplicare de Microsoft ar echivala cu caracterul evident al tehnologiilor acoperite de decizia atacată (a se vedea punctul 126 de mai sus) nu poate fi admisă. Astfel, în afară de recurgerea la afirmații generale, Microsoft nu prezintă niciun argument care ar repune în discuție aprecierile concrete formulate cu privire la caracterul inovator al tehnologiilor în cauză și care ar permite Tribunalului să verifice temeinicia acestei afirmații.
- 154 În plus, dat fiind că toate tehnologiile pe care Microsoft le-a prezentat ca inovatoare au fost examinate una câte una și că aprecierea privind caracterul inovator al fiecăreia dintre ele a fost efectuată de Comisie, Microsoft nu poate susține în mod întemeiat că s-a respins în mod colectiv caracterul lor inovator din cauza unei aplicări pretins greșite a criteriilor noutății și activității inventive.
- 155 Aceași este situația și în ceea ce privește aprecierea combinațiilor pretins inovatoare de tehnologii, care, fiecare luată separat, nu ar dovedi o activitate inventivă. În această privință, potrivit considerentelor (146)-(156) ale deciziei atacate, combinațiile de tehnologii pe care Microsoft le-a invocat au fost într-adevăr examinate ca atare și nu au fost considerate inovatoare. Această circumstanță este confirmată la paginile 1, 5, 8, 13, 21, 22, 29, 31, 34, 39, 61, 64 și 68 din tabelul anexat la decizia atacată, din care rezultă că Comisia a examinat caracterul inovator a 19 combinații de tehnologii una câte una. Potrivit expunerii care figurează în aceste pagini ale tabelului menționat, coroborat cu paginile 4, 8, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 28, 29, 39, 40, 41, 43, 58, 66, 70, 111, 120 și 129 din raportul mandatarului independent din 8 iulie 2007 și cu paginile 7, 73 și 78 din raportul acestui mandatar din 3 martie 2007 (a se vedea punctul 52 de mai sus), Microsoft nu a prezentat, în cursul procedurii administrative, detalii, probe sau alte justificări care să permită să se concluzioneze în sensul existenței caracterului inovator al 18 din cele 19 combinații de tehnologii în cauză. Pe de altă parte, în rapoartele menționate se arată că tehnologiile care constituie combinațiile în cauză fac parte din stadiul tehnicii. În aceste condiții, ar reveni Microsoft sarcina de a indica motivele specifice care fac inovatoare combinația de tehnologii neinovatoare, mandatarul independent sau Comisia neputând fi obligați să evalueze motivele pe care Microsoft ar dori să întemeieze inovația menționată.
- 156 În plus, astfel cum rezultă de la pagina 7 din tabelul anexat la decizia atacată, Comisia a confirmat aprecierea mandatarului independent expusă la pagina 32 din raportul său din 8 iulie 2007, recunoscând caracterul inovator al tehnologiei „Referral Management”, care constă într-o combinație nouă de diferite metrice în cadrul unui algoritm complex.
- 157 În cadrul acțiunii sale, Microsoft nu dezvoltă niciun argument prin care să urmărească să demonstreze că aprecierea Comisiei cu privire la caracterul inovator al uneia sau al mai multor dintre aceste combinații de tehnologii, întemeiată pe rapoartele mandatarului independent, ar fi viciată de erori specifice. În aceste condiții, astfel cum s-a arătat la punctul 153 de mai sus, susținerile generale privind pretinsa detaliere a abordării adoptate de Comisie nu pot decât să fie respinse, în lipsa unei trimiteri la elemente concrete care să dovedească materialitatea acestora.
- 158 În ceea ce privește susținerile Microsoft, cuprinse în răspunsul său la o întrebare scrisă a Tribunalului, potrivit cărora aceasta a indicat, în cursul procedurii administrative, că, în ceea ce privește caracterul inovator al tehnologiilor care fac parte din protocoalele „File Replication Service” și „Directory Replication Service”, acesta trebuia apreciat la „nivelul” acestor protocoale, trebuie să se arate că, astfel cum reiese de la paginile 13, 21 și 22 din tabelul anexat la decizia atacată, Comisia a examinat caracterul inovator a șapte combinații de tehnologii din cadrul acestor protocoale. Or, susținerile

Microsoft nu permit să se înțeleagă motivele pentru care această examinare nu corespundea revendicărilor de inovare formulate de Microsoft și nici motivele specifice pentru care se impunea o examinare diferită.

- 159 Spre deosebire de ceea ce susține Microsoft (a se vedea punctul 130 de mai sus), Comisia nu a săvârșit, așadar, nicio „eroare de principiu” care să afecteze întreaga sa analiză, independent de unele exemple concrete de apreciere viciată de o astfel de eroare.
- 160 În ceea ce privește argumentul Microsoft potrivit căruia absența obiecțiilor Comisiei față de perceperea cotelor de remunerare pentru licențele acordate în cadrul altor convenții decât convenția No Patent implică existența inovării la niveluri mai puțin „detaliată”, întrucât documentația tehnică ar fi identică în cadrul tuturor convențiilor WSPP, acesta nu poate fi primit. Astfel, din considerentele (132) și (162)-(164) ale deciziei atacate rezultă că Comisia a acceptat posibilitatea ca Microsoft să primească o altă remunerare decât una simbolică pentru alte convenții decât convenția No Patent, în măsura în care convențiile în cauză conduc la acordarea de licențe privind brevete care acoperă tehnologia care face parte din documentația tehnică, fără să afecteze valabilitatea brevetelor în cauză. Or, astfel cum s-a arătat la punctul 121 de mai sus, noțiunea „Microsoft licensed intellectual property” include, în cadrul convenției No Patent, „know-how”-ul, secretele industriale, secretele de afaceri, informațiile confidențiale și drepturile de autor, cu excluderea explicită a oricărui drept acoperit de un brevet sau de o cerere de brevet pendinte.
- 161 Din aprecierile care precedă rezultă că Microsoft nu a putut repune în discuție concluziile Comisiei privind lipsa caracterului inovator al tehnologiilor și al combinațiilor de tehnologii. În plus, trimiterea generală la înscrisuri prezentate în cursul procedurii administrative, care ar dezvălui erorile Comisiei în această privință (a se vedea punctul 128 de mai sus), nu este suficientă în mod evident în acest scop.
- 162 În ceea ce privește critica întemeiată de Microsoft pe o pretinsă nemotivare privind aprecierea caracterului inovator al tehnologiilor în cauză (a se vedea punctul 129 de mai sus), rezultă din jurisprudența citată la punctul 99 de mai sus că Comisia are obligația de a expune cu claritate și în mod inteligibil motivele pentru care consideră că fiecare tehnologie este sau nu este inovatoare. Această cerință nu implică faptul că Comisia are obligația să expună, dincolo de elementele care stau la baza aprecierii sale, motivele pentru care elemente sau argumente expuse în cursul procedurii administrative nu repun în discuție concluzia sa. Problema dacă, în lumina acestor elemente sau a acestor argumente, se impune invalidarea concluziilor Comisiei se încadrează în examinarea temeiniciei deciziei atacate, Microsoft fiind liberă să le susțină în fața Tribunalului și să solicite anularea deciziei atacate pe acest temei.
- 163 În ceea ce privește argumentul Microsoft potrivit căruia Comisia și mandatarul independent au examinat caracterul inovator al tehnologiilor ținând cont de stadiul tehnicii în 2007, iar nu la momentul la care aceasta a solicitat acordarea unui brevet (a se vedea punctul 129 de mai sus), trebuie să se constate că acesta este neîntemeiat. Astfel, potrivit notei de subsol nr. 149 din decizia atacată, atât Comisia, cât și mandatarul independent au ținut seama de data invocată de Microsoft. Or, aceasta din urmă nu prezintă niciun element de natură să pună sub semnul întrebării această apreciere și nu indică niciun caz concret în care referirea la stadiul tehnicii să fie ulterioară datei invocate cu fiecare ocazie de Microsoft.
- 164 Prin urmare, cel de al treilea motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe caracterul ilegal al utilizării rapoartelor mandatarului independent

Argumentele părților

- 165 Potrivit Microsoft, anularea articolului 7 din Decizia din 2004 prin Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, determină nelegalitatea ansamblului acțiunilor mandatarului independent, precum solicitarea și primirea de documente și a altor elemente provenind direct de la Microsoft și

pregătirea de rapoarte în temeiul acestor documente și elemente. Or, în speță, Comisia ar fi întemeiat decizia atacată în întregime pe rapoartele întocmite de mandatarul independent, care ar fi obținut elemente de probă în temeiul unei delegări de competențe ilegale. Comisia nu ar fi luat, așadar, toate măsurile necesare pentru se conforma Hotărârii Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus.

- 166 Independent de aspectul dacă mandatarul independent a utilizat competențele care îi fuseseră delegate în mod ilegal, Decizia din 28 iulie 2005 (a se vedea punctul 14 de mai sus) ar fi fără îndoială întemeiată pe delegarea pe care Tribunalul a sancționat-o, astfel încât Comisia nu putea întemeia decizia atacată pe aceste rapoarte.
- 167 În aceste condiții, problemele dacă Microsoft era obligată să dea curs cererilor mandatarului independent și dacă Comisia a obținut în mod legal acces la informațiile în cauză prin intermediul mandatarului sau al Microsoft ar fi lipsite de interes, dat fiind că mandatarul independent a acționat în cadrul competențelor pe care Comisia i le delegase.
- 168 În sfârșit, dat fiind că, astfel cum ar rezulta pe de altă parte din anexa la decizia atacată, TAEUS nu a executat aceleași sarcini ca și mandatarul independent, intervenția sa nu ar fi pertinentă în acest context.
- 169 Comisia și intervenientele în susținerea sa contestă temeinicia acestui motiv.

Aprecierea Tribunalului

- 170 Trebuie amintit că articolul 7 din Decizia din 2004 a fost anulat în măsura în care dispune ca Microsoft să prezinte o propunere privind înființarea unui mecanism care trebuie să cuprindă desemnarea unui mandatar independent având competențe de acces, în mod independent față de Comisie, la asistența, la informațiile, la documentele, la incintele și la angajații Microsoft, precum și la codul sursă al produselor relevante ale Microsoft (a se vedea punctul 18 de mai sus).
- 171 În plus, din cuprinsul punctelor 1268 și 1271 din Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, rezultă că drepturile delegate mandatarului independent și descrise la punctul 170 de mai sus depășesc cu mult situația în care Comisia își desemnează propriul expert, articolul 7 din Decizia din 2004 conferind mandatarului independent competențe pe care numai Comisia le putea exercita.
- 172 Spre deosebire de ceea ce susține Microsoft, faptul că considerentul (33) și articolul 3.2 din Decizia din 28 iulie 2005 (a se vedea punctul 14 de mai sus) sunt întemeiate pe competențele în cauză ale mandatarului independent este lipsit de relevanță, întrucât, cel mult, această circumstanță ar afecta legalitatea deciziei menționate, care a fost adresată Microsoft și împotriva căreia aceasta din urmă nu a introdus nicio acțiune.
- 173 În ceea ce privește problema dacă mandatarul independent a adresat cererile către Microsoft în temeiul articolului 3.2 din Decizia din 28 iulie 2005, Comisia arată că nu a făcut uz de această competență și nici nu a utilizat, în scopul redactării rapoartelor sale, codul sursă obținut de la Microsoft. Comisia adaugă că toate comunicațiile dintre Microsoft și mandatarul independent au avut loc în mod voluntar în conformitate cu articolul 4.1 din Decizia din 28 iulie 2005.
- 174 În această privință, trebuie să se arate că, potrivit articolului 3.2 din Decizia din 28 iulie 2005, mandatarul independent poate, printre altele, să solicite obținerea de informații de la Microsoft. În plus, în temeiul articolului 4.1 din aceeași decizie, Microsoft are libertatea de a răspunde la solicitările formulate de mandatarul independent, dar Comisia își rezervă dreptul de a-și exercita competențele potrivit Regulamentului nr. 1/2003 în cazul absenței unui răspuns voluntar.
- 175 Astfel, articolul 3.2 din Decizia din 28 iulie 2005 coroborat cu articolul 4.1 din aceasta nu este afectat de anularea în parte a articolului 7 din Decizia din 2004 pronunțată la punctul 1 prima liniuță din dispozitivul Hotărârii Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, întrucât aceste dispoziții oferă

mandatarului independent numai posibilitatea de a intra în contact direct cu Microsoft pentru a-și îndeplini misiunea, fără să îi confere competența de a adopta o măsură coercitivă, acest din urmă tip de acțiune fiind rezervat în mod explicit Comisiei.

- 176 În plus, nu se contestă că, în speță, informațiile obținute de la Microsoft au fost folosite de mandatarul independent în scopul de a întocmi rapoarte pe baza cărora Comisia a formulat aprecierile care figurează în decizia atacată.
- 177 Trebuie adăugat, pe de altă parte, că Comisia a pus în aplicare singura cale ce permite regularizarea situației în conformitate cu Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, în cadrul articolului 233 CE, și anume să solicite Microsoft, în temeiul articolului 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, să îi comunice toate documentele și alte elemente la care mandatarul independent avusese acces direct.
- 178 Prin urmare, al patrulea motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare

Argumentele părților

- 179 Microsoft arată că trimiterea comunicării privind obiecțiunile la 1 martie 2007, respectiv cu șapte luni înainte de sfârșitul perioadei de care a ținut seama Comisia pentru a stabili neconformitatea cu articolul 5 din Decizia din 2004 (22 octombrie 2007), a împiedicat Microsoft să își expună punctul de vedere cu privire la ansamblul elementelor reținute împotriva sa. Astfel, atât comunicarea privind obiecțiunile, cât și scrisoarea de prezentare a faptelor nu ar conține decât aprecieri preliminare în sensul articolului 5 litera (d) din Decizia din 2004 și nu ar oferi Microsoft ocazia să își prezinte punctul de vedere cu privire la ansamblul faptelor reținute pentru impunerea penalității cu titlu cominatoriu, care ar urmări un obiectiv diferit de cel al unei amenzi. Astfel, Microsoft nu ar fi putut să adopte o poziție cu privire la limitarea obiectului deciziei atacate, care s-ar fi concentrat asupra conformității numai cu articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004 sub unicul aspect al convenției No Patent și care ar fi indicat că Comisia a admis caracterul inovator a trei tehnologii suplimentare în raport cu poziția exprimată în comunicarea privind obiecțiunile. Aceste circumstanțe ar fi cruciale în lumina articolului 24 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. În plus, Microsoft nu ar fi putut să susțină că conformitatea comportamentului său cu obligațiile impuse prin Decizia din 2005 ar fi trebuit să determine o reducere semnificativă a cuantumului penalității cu titlu cominatoriu și nici să comenteze întinderea perioadei reținute de Comisie. În sfârșit, Microsoft nu ar fi avut posibilitatea să indice anumite erori săvârșite de Comisie, precum calculul penalității cu titlu cominatoriu până la 22 octombrie 2007, deși Microsoft a prezentat propunerea considerată rezonabilă la 9 octombrie 2007.
- 180 În acest mod, Comisia ar fi compromis de asemenea rolul comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante, pe care trebuie să îl consulte în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 1/2003.
- 181 Comisia contestă temeinicia acestui motiv.

Aprecierea Tribunalului

- 182 Potrivit jurisprudenței, comunicarea privind obiecțiunile trebuie să conțină o expunere a obiecțiunilor formulată în termeni suficient de clari, chiar dacă sumari, pentru a permite persoanelor interesate să ia cunoștință în mod efectiv de comportamentele care le sunt imputate de Comisie. Astfel, doar cu această condiție comunicarea privind obiecțiunile poate îndeplini funcția care îi este atribuită prin regulamentele comunitare și care constă în furnizarea către întreprinderi a tuturor elementelor

necesare pentru ca acestea să se poată apăra în mod util, înainte de adoptarea unei decizii definitive de către Comisie (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II-497, punctul 46 și jurisprudența citată).

183 Această cerință este respectată atunci când decizia Comisiei nu reține în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele menționate în expunerea obiecțiilor și cuprinde doar fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere (a se vedea Hotărârea BASF/Comisia, punctul 182 de mai sus, punctul 47 și jurisprudența citată).

184 În plus, comunicarea privind obiecțiunile constituie un act de procedură pregătit în raport cu decizia care constituie finalizarea procedurii administrative. În consecință, până la adoptarea unei decizii finale, Comisia poate, în special în lumina observațiilor scrise sau orale ale părților, fie să abandoneze unele sau chiar totalitatea obiecțiilor formulate inițial împotriva lor și să își modifice astfel poziția în favoarea lor, fie, invers, să decidă să adauge noi obiecțiuni, cu condiția să dea întreprinderilor vizate ocazia de a-și prezenta punctul de vedere în legătură cu acest subiect (Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98, T-212/98-T-214/98, Rec., p. II-3275, punctele 114 și 115).

185 În ceea ce privește exercitarea dreptului la apărare cu privire la aplicarea de amenzi, reiese dintr-o jurisprudență constantă că, din momentul în care Comisia indică în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că va examina dacă este necesar să aplice amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită „în mod intenționat sau din neglijență”, aceasta își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate. Procedând astfel, Comisia le furnizează elementele necesare pentru a se apăra nu numai împotriva unei constatări a încălcării, ci și împotriva aplicării unei amenzi (a se vedea Hotărârea BASF/Comisia, punctul 182 de mai sus, punctul 48 și jurisprudența citată).

186 În sfârșit, în cazul în care Comisia arată în comunicarea privind obiecțiunile sau în orice alt document ulterior acesteia având ca obiect să dea posibilitatea întreprinderilor incriminate să ia cunoștință în mod efectiv de comportamentele care le sunt imputate că încălcarea încă nu a luat sfârșit, aceasta poate să țină seama, pentru calcularea cuantumului amenzii, de timpul scurs între comunicarea privind obiecțiunile și adoptarea deciziei care finalizează procedura administrativă, cu condiția să cuprindă numai fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 575 și 576).

187 Pentru motivele expuse la punctul 94 de mai sus, considerațiile care precedă se aplică în întregime în contextul penalităților cu titlu cominatoriu aplicate în temeiul articolului 24 din Regulamentul nr. 1/2003. În plus, spre deosebire de ceea ce susține Microsoft, comunicarea privind obiecțiunile și scrisoarea de prezentare a faptelor sunt comunicări în sensul articolului 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, iar nu aprecieri preliminare în sensul articolului 5 litera (d) din Decizia din 2004 (a se vedea punctul 9 de mai sus).

188 În speță, reiese din cuprinsul punctelor 267 și 276 din comunicarea privind obiecțiunile că Comisia considera că comportamentul Microsoft nu era conform, la data de 1 martie 2007, cu obligațiile impuse de articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004 și își propunea să stabilească în mod definitiv un cuantum al penalității cu titlu cominatoriu care să acopere perioada cuprinsă între 16 decembrie 2005 și data adoptării deciziei definitive.

189 Pe de altă parte, din al treilea alineat al scrisorii de prezentare a faptelor, precum și din cuprinsul punctului 54 din anexa I la aceasta rezultă că Comisia considera că obiecțiunile sale rămâneau valabile în ceea ce privește schema de remunerare prezentată la 21 mai 2007 (a se vedea punctele 24 și 33 de mai sus).

- 190 Trebuie să se constate, aşadar, că, întrucât comportamentul imputat Microsoft în temeiul deciziei atacate nu diferă de cel ilustrat în comunicarea privind obiecţiunile şi în scrisoarea de prezentare a faptelor, dreptul la apărare al Microsoft nu a fost încălcat în această privinţă.
- 191 În ceea ce priveşte împrejurarea potrivit căreia Comisia a limitat obiectul investigaţiei sale la convenţia No Patent şi a admis, ulterior comunicării privind obiecţiunile, caracterul inovator a şapte tehnologii, este suficient să se arate că comunicarea către persoanele interesate a unor obiecţiuni suplimentare nu devine necesară decât în cazul în care rezultatul verificărilor determină Comisia să impute întreprinderilor acte noi sau să modifice în mod semnificativ elementele de probă ale încălcărilor contestate, iar nu atunci când Comisia îşi îndeplineşte obligaţia de a abandona obiecţiuni care, având în vedere răspunsurile la comunicarea privind obiecţiunile, s-au dovedit neîntemeiate (a se vedea în acest sens Hotărârea Curţii din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland şi alţii/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P şi C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctele 67 şi 192).
- 192 În ceea ce priveşte eroarea de fapt pe care Microsoft nu ar fi avut ocazia să o semnaleze Comisiei (a se vedea punctul 179 de mai sus, partea finală), trebuie să se constate că această eroare nu s-a materializat niciodată. Astfel, dată fiind obligaţia Microsoft de a propune cote de remunerare rezonabile cocontractanţilor săi potenţiali (a se vedea punctul 114 de mai sus), numai propunerea efectivă a acestor cote putea capătă încălcării, simpla comunicare a cotelor de remunerare către Comisie în scopul aprecierii caracterului lor rezonabil neîndeplinind obligaţiile prevăzute la articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004.
- 193 În sfârşit, rezultă dintr-o scrisoare din 15 noiembrie 2007 că comitetul privind înţelegerile şi poziţiile dominante a primit comunicarea privind obiecţiunile, scrisoarea de prezentare a faptelor şi răspunsurile Microsoft la aceste documente, astfel încât a putut să ia cunoştinţă de faptele imputate Microsoft.
- 194 Al cincilea motiv trebuie, în consecinţă, să fie respins.

Cu privire la al şaselea motiv, întemeiat pe lipsa unui temei juridic pentru impunerea unei penalităţi cu titlu cominatoriu, precum şi pe caracterul excesiv şi disproporţionat al acesteia

Argumentele părţilor

- 195 Microsoft susţine, în primul rând, că Comisia nu putea să îi impună o amendă fără să fi definit cu precizie în prealabil comportamentul pe care aceasta ar fi trebuit să îl adopte pentru a se conforma Deciziei din 2004. În plus, Microsoft nu poate fi obligată să se conformeze articolului 5 litera (a) din decizia menţionată înainte de încheierea procedurii descrise la litera (d) din aceeaşi reglementare.
- 196 În al doilea rând, Comisia nu ar fi imputat Microsoft, prin intermediul deciziei atacate, o lipsă de conformitate în ceea ce priveşte cotele de remunerare referitoare la convenţia No Patent şi propuse ca puncte de plecare ale negocierilor. Or, ar fi absurd să se acorde preponderenţă unei convenţii WSPP, în condiţiile în care toate convenţiile au fost considerate ca acoperind informaţii indispensabile pentru concurenţii Microsoft.
- 197 În al treilea rând, ar rezulta din Decizia din 2006 că Comisia a atribuit 75 % din penalitatea cu titlu cominatoriu maximă obligaţiei Microsoft de a prezenta o versiune precisă şi completă a informaţiilor privind interoperabilitatea şi 25 % din aceasta obligaţiei de a propune cote de remunerare rezonabile şi nediscriminatorii. Or, prin impunerea în speţă a aproximativ 60 % din penalitatea cu titlu cominatoriu maximă pentru încălcarea primei părţi a celei de a doua dintre obligaţiile citate anterior, Comisia s-ar fi îndepărtat în mod inexplicabil de la ponderarea sa iniţială, încălcând astfel principiul protecţiei încrederii legitime. În plus, Comisia nu ar fi explicat metoda de calcul al penalităţii cu titlu cominatoriu pe zi de întârziere şi nici principiile potrivit cărora a calculat reducerile, astfel încât decizia

atacată ar fi viciată de nemotivare în această privință. De aici ar rezulta de asemenea că în realitate Comisia nu a procedat la o ponderare coerentă a diverselor forme de neconformitate potrivit importanței lor.

- 198 În al patrulea rând, Microsoft subliniază că, din cele 488 de zile acoperite de penalitatea cu titlu cominatoriu, 306 au fost consacrate aprecierii propunerilor Microsoft de către Comisie, ceea ce ar pune la îndoială poziția sa cu privire la caracterul evident al măsurilor pe care Microsoft ar fi trebuit să le adopte și ar demonstra caracterul inechitabil al penalității cu titlu cominatoriu impuse.
- 199 În al cincilea rând, susținută de ACT, Microsoft repetă că, ținând seama de refuzul Comisiei de a o asista în mod substanțial indicându-i nivelul adecvat al cotelor de remunerare, aceasta a adoptat toate măsurile care erau la dispoziția sa pentru a se conforma Deciziei din 2004.
- 200 În al șaselea rând, penalitatea cu titlu cominatoriu ar reprezenta de 40 de ori remunerația pe care Microsoft ar fi solicitat-o dacă ansamblul concurenților săi ar fi încheiat convenții No Patent la cotele considerate nerezonabile de către Comisie și ar depăși cu mult toate amenziile impuse recent pentru încălcarea normelor de concurență.
- 201 În al șaptelea rând, Comisia ar fi omis să țină seama de faptul că Microsoft s-a conformat în cele din urmă Deciziei din 2004 și să reducă pe acest temei cuantumul penalității cu titlu cominatoriu, conform articolului 24 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.
- 202 În sfârșit, în al optulea rând, Microsoft reiterează faptul că perioada de neconformitate a luat sfârșit la 9 octombrie 2007 (a se vedea punctul 179 de mai sus).
- 203 Comisia arată că, pentru cele 488 de zile acoperite de decizia atacată, penalitatea cu titlu cominatoriu ar fi putut să se ridice la 1,423 miliarde de euro. Or, dat fiind faptul, în primul rând, că schema adoptată de Microsoft la 22 octombrie 2007 nu ridică obiecții cu privire la caracterul rezonabil al cotelor de remunerare pe care le conține, în al doilea rând, că Microsoft a aplicat cote substanțial inferioare începând cu 21 mai 2007 și, în al treilea rând, că decizia atacată nu privește decât convenția No Patent, penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată a reprezentat aproximativ 63 % din penalitatea cu titlu cominatoriu maximă. Cu toate acestea, reducerea ar acoperi și perioada anterioară datei de 21 mai 2007, dar nu s-ar întinde pe toată perioada în cauză. Penalitatea cu titlu cominatoriu este calculată la 2 milioane de euro pe zi pentru perioada cuprinsă între 21 iunie 2006 și 20 mai 2007 și la 1,5 milioane de euro pe zi pentru perioada cuprinsă între 21 mai și 21 octombrie 2007. Potrivit unei jurisprudențe constante, nu ar rezulta din articolul 253 CE că elementele cifrice privind calculul unei amenzi trebuie să fie expuse în decizia Comisiei, aceeași regulă fiind aplicabilă în ceea ce privește penalitățile cu titlu cominatoriu. În aceste condiții, considerentele (281)-(299) ale deciziei atacate ar furniza o motivare adecvată în această privință.
- 204 În orice caz, Comisia și intervenientele în susținerea sa contestă temeinicia argumentelor Microsoft.

Aprecierea Tribunalului

- 205 Trebuie să se constate că primul argument al Microsoft ilustrat la punctul 195 de mai sus se confundă cu primul motiv și trebuie, în consecință, să fie respins pentru motivele expuse la punctele 82-97 de mai sus. În ceea ce privește argumentul Microsoft potrivit căruia nu poate fi obligată să se conformeze articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004 înainte de încheierea procedurii descrise la articolul 5 litera (d) din aceasta din urmă, este suficient să se arate că această abordare ar conferi Microsoft un drept de veto cu privire la executarea deciziei menționate. Astfel, ar fi suficient pentru Microsoft să nu își onoreze obligația, de altfel clar distinctă, care decurge din articolul 5 litera (d) din Decizia din 2004 pentru a face ca dispozițiile vizate la articolul 5 litera (a) să devină inexecutabile.
- 206 În ceea ce privește argumentele Microsoft având ca obiect exercitarea de către Tribunal a competenței sale de fond, trebuie să se arate după cum urmează.

- 207 În ceea ce privește argumentul invocat de Microsoft ilustrat la punctul 196 de mai sus, trebuie să se arate că Comisia a ținut seama în mod corespunzător de limitarea obiectului investigației sale prin stabilirea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu la un nivel net inferior celui prevăzut de Decizia din 2006 (a se vedea punctul 203 de mai sus).
- 208 În plus, după cum au arătat Comisia și SIIA, convenția No Patent fiind importantă în măsura în care cocontractanții potențiali ai Microsoft nu ar dori să obțină licențe cuprinzând brevete, nimic nu se opune stabilirii cuantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu la un nivel precum cel al penalității cu titlu cominatoriu impuse în temeiul deciziei atacate.
- 209 În această privință, și deși Microsoft nu invocă acest argument specific în susținerea cererii sale de revizuire a cuantumului penalității cu titlu cominatoriu de către Tribunal, trebuie respinsă susținerea acesteia întemeiată pe faptul că Comisia nu a repus în discuție posibilitatea Microsoft de a oferi convenția No Patent numai licențiaților care au obținut deja o licență care acoperă anumite tehnologii brevetate.
- 210 Mai precis, astfel cum reiese din alineatele 28, 29 și 38-41 ale unei scrisori a Comisiei din 17 martie 2005, această instituție a indicat Microsoft că mai mulți beneficiari potențiali ai Deciziei din 2004 considerau că nu aveau nevoie de licențe privind tehnologiile brevetate de Microsoft pentru a dezvolta sisteme de operare tip server pentru grupuri de lucru compatibile cu sistemele de operare pentru PC-uri client ale Microsoft. Comisia a respins astfel propunerea Microsoft care constă în a propune un singur tip de licență care să ofere atât tehnologii brevetate, cât și nebrevetate, o asemenea vânzare legată nefiind justificată în mod obiectiv, iar Microsoft putând întotdeauna să introducă acțiuni la instanțele naționale competente împotriva licențiaților cu privire la tehnologii nebrevetate în cazul în care aceștia le puneau în aplicare într-un mod care încălca brevetele sale pentru care aceștia nu ar fi obținut o licență.
- 211 În același context, prin scrisoarea din 18 aprilie 2005, Comisia a propus Microsoft printre altele un proiect de convenție No Patent disponibilă fără licență prealabilă pentru tehnologiile brevetate, sub rezerva explicită a drepturilor Microsoft care rezultă din brevetele sale în sensul menționat mai sus. În plus, ca răspuns la o scrisoare a Microsoft din 2 mai 2005, Comisia a arătat din nou, prin scrisoarea din 28 iunie 2005, că, pentru a evita impunerea de „licențe forțate” cu privire la tehnologii brevetate nedorite de concurenții Microsoft, aceasta trebuia să facă disponibilă o convenție privind tehnologii nebrevetate, fără a aduce atingere drepturilor sale de brevet. În aceste condiții, ar reveni persoanelor interesate sarcina de a alege tehnologiile nebrevetate sau brevetate pe care le consideră necesare pentru a-și dezvolta produsele. Astfel, în aceeași scrisoare, Comisia a respins versiunea articolului 2.4 litera (b) din proiectul de convenție No Patent din 7 iunie 2005 propus de Microsoft, prevăzând că respectiva convenție va fi disponibilă numai pentru deținătorii unei licențe privind revendicările de brevete „încălcate în mod necesar” prin implementarea unor tehnologii nebrevetate care fac parte din informațiile privind interoperabilitatea.
- 212 Prin scrisoarea din 8 iulie 2005, Microsoft a propus printre altele inserarea în convenția No Patent a unei fraze care să arate că, în cazul în care nicio „revendicare necesară” nu ar corespunde elementelor nebrevetate pentru care persoana interesată dorea să obțină licență, aceasta nu va fi obligată să fi obținut o licență privind elemente brevetate. În aceeași scrisoare, Microsoft își declara speranța că această clarificare răspundea în mod satisfăcător obiecției Comisiei.
- 213 Prin scrisoarea din 13 iulie 2005, Comisia a răspuns Microsoft că era bine-venită clarificarea, în special în lumina „articolului 11.4 [litera (a)], care prevede în mod clar că, dacă titularul de licență contestă revendicările necesare, Microsoft nu poate pune capăt licenței pentru acest motiv”.
- 214 În sfârșit, astfel cum rezultă din procesul-verbal al unei reuniuni care a avut loc la 31 ianuarie și la 1 februarie 2007 la Londra, a reieșit că, în cadrul acestei reuniuni, Microsoft interpreta clarificarea menționată la punctul 212 de mai sus ca implicând că, în caz de dezacord între aceasta și potențialul

titular al unei licențe No Patent privind existența „revendicărilor necesare”, acesta din urmă avea în continuare obligația de a obține o licență privind brevetele referitoare la revendicările menționate. În această privință, dintr-o scrisoare a Microsoft din 12 februarie 2007 rezultă că a fost atrasă atenția cu privire la acest aspect de către IBM într-un document intitulat „Comentarii”, datat 28 ianuarie 2007, și că Microsoft a abandonat ulterior această interpretare.

- 215 Din corespondența și din procesul-verbal rezumate la punctele 210-214 de mai sus rezultă că, încă de la început, Comisia a arătat Microsoft în termeni clari că vânzarea legată de licențe privind tehnologii nebrevetate și brevetate nu era conformă cu obligațiile care îi reveneau acesteia în temeiul articolului 5 din Decizia din 2004, în lipsa unei justificări obiective a unei astfel de legături. Comisia a precizat de asemenea că, în cazul în care un potențial titular de licență considera că nu avea nevoie de o licență privind tehnologii brevetate ale Microsoft pentru a dezvolta produse interoperabile cu sistemele de operare pentru PC-uri client ale Microsoft, acesta trebuia să fie liber să nu obțină o astfel de licență, cu toate că exista riscul să fie chemat în judecată în fața instanțelor naționale în cazul în care ar fi încălcat astfel de brevete. În aceste condiții, acordul pe care Comisia l-a exprimat ca urmare a unei clarificări a Microsoft (a se vedea punctele 212 și 213 de mai sus) exprima numai interpretarea Comisiei potrivit căreia clarificarea în cauză acorda licențiaților potențiali dreptul de a alege elementele pentru care doresc să obțină licență, fără ca un refuz din partea lor de a obține licență pentru elemente brevetate să poată determina un refuz al Microsoft de a acorda licențe pentru elemente nebrevetate. Astfel, reapariția problemei în ianuarie 2007 nu este decât consecința faptului că Microsoft continua să interpreteze clarificarea sa în mod contrar celui intenționat de Comisie și de licențiați, iar nu a unui pretins acord exprimat de Comisie la 13 iulie 2005.
- 216 În plus, trebuie să se constate că justificarea invocată de Microsoft în cadrul corespondenței sale cu Comisia, potrivit căreia licențierea „revendicărilor necesare” drept condiție pentru disponibilitatea unei convenții No Patent ar proteja licențiații de orice acțiune formulată de Microsoft la instanțele naționale, nu poate fi primită. Astfel, independent de faptul că licențiații sunt mai bine plasați decât Microsoft pentru a face alegerile cele mai adecvate pentru protecția propriilor interese, le revine acestora din urmă obligația de a-și asuma riscurile legate de aprecierea lor privind caracterul necesar al revendicărilor de brevete în cadrul dezvoltării de produse interoperabile cu produsele Microsoft. Or, Comisia a indicat în mod clar de la început că acordarea de licențe în cadrul convenției No Patent nu aducea atingere drepturilor pe care le deținea Microsoft în temeiul brevetelor sale (a se vedea punctele 210 și 211 de mai sus).
- 217 În ceea ce privește argumentul Microsoft ilustrat la punctul 197 de mai sus, este suficient să se constate că, presupunând că Comisia s-a îndepărtat în speță de ponderarea la care a procedat în Decizia din 2006, nimic nu o obligă să o urmeze în vederea tuturor deciziilor ulterioare. Astfel, dacă, inițial, Microsoft nu dezvăluia nici măcar o versiune precisă și completă a informațiilor privind interoperabilitatea, era perfect logic, în acest stadiu, să se impună o penalitate cu titlu cominatoriu ținând seama, în special, mai mult de acest aspect al comportamentului decât de problema condițiilor rezonabile în care s-ar face dezvăluirea. În ceea ce privește metoda de calcul al penalității cu titlu cominatoriu, exercitarea competenței de fond de către Tribunal poate justifica prezentarea și luarea în considerare a unor informații suplimentare, a căror menționare în decizie nu este impusă în sine în temeiul obligației de motivare prevăzute la articolul 253 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, KNP BT/Comisia, C-248/98 P, Rec., p. I-9641, punctul 40). Întrucât quantumul penalității cu titlu cominatoriu stabilit în mod definitiv era inferior quantumului maxim prevăzut în Decizia din 2006 și informațiile care figurează la punctul 203 de mai sus fiind suficiente pentru a înțelege calculul său, argumentul Microsoft nu poate fi admis.
- 218 În plus, chiar dacă motivele care au condus Comisia la stabilirea quantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu pentru perioada 1 august 2006-20 mai 2007 la un nivel echivalent cu două treimi din penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată prin Decizia din 2006 sunt valabile și pentru calculul quantumului final al penalității cu titlu cominatoriu pentru perioada cuprinsă între 21 iunie și 31 iulie 2006, era adecvat să se stabilească pentru această din urmă perioadă un quantum de 2 milioane de

euro, echivalent al totalității penalității cu titlu cominatoriu pe zi de întârziere aplicate prin Decizia din 2005. Astfel, natura comportamentului Microsoft a fost aceeași în aceste două perioade, astfel încât este justificată o penalitate cu titlu cominatoriu pe zi de întârziere identică.

- 219 În ceea ce privește argumentul Microsoft ilustrat la punctul 198 de mai sus, este suficient să se amintească faptul că, dată fiind obligația Microsoft de a propune cote de remunerare rezonabile cocontractanților săi potențiali (a se vedea punctul 114 de mai sus), faptul că o parte a penalității cu titlu cominatoriu corespunde unor perioade în care Microsoft aștepta aprecierea Comisiei cu privire la o nouă propunere pe care o prezentase nu remediază nerespectarea de către Microsoft a Deciziei din 2004 și nu constituie, așadar, o circumstanță atenuantă. Nici argumentul Microsoft ilustrat la punctul 199 de mai sus nu poate fi primit, pentru aceleași motive ca acelea care figurează la punctul 114 de mai sus.
- 220 În ceea ce privește argumentele Microsoft rezumate la punctele 200 și 201 de mai sus, trebuie să se arate, în primul rând, că Microsoft nu furnizează niciun element de probă care să demonstreze că penalitatea cu titlu cominatoriu impusă este de 40 de ori mai mare decât remunerația pe care ar fi pretins-o dacă ansamblul concurenților săi ar fi încheiat convenții No Patent la cotele considerate nerezonabile de către Comisie. În al doilea rând, în orice caz, având în vedere dimensiunea Microsoft din punctul de vedere al cifrei de afaceri, întârzierea cu care aceasta din urmă a furnizat o versiune precisă și completă a informațiilor privind interoperabilitatea și întârzierea suplimentară pentru ca aceasta să propună o cotă de remunerare rezonabilă, cu toate beneficiile pe care această circumstanță le determină în ceea ce privește cotele de piață, reducerea quantumului penalității cu titlu cominatoriu acordată de Comisie (a se vedea punctul 203 de mai sus) reflectă în mod corespunzător atât nevoia unui caracter descurajator al quantumului penalității cu titlu cominatoriu, cât și faptul că Microsoft s-a conformat în cele din urmă obligațiilor care decurg din articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004.
- 221 În plus, astfel cum s-a arătat la punctul 192 de mai sus, numai propunerea efectivă a unor cote de remunerare rezonabile pune capăt încălcării, simpla comunicare a cotelor de remunerare către Comisie în scopul aprecierii caracterului lor rezonabil neîndeplinind obligațiile prevăzute la articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004. Rezultă că argumentul care figurează la punctul 202 de mai sus trebuie să fie respins.
- 222 Cu toate acestea, trebuie de asemenea să se ia în considerare, în cadrul exercitării competenței de fond care îi este conferită Tribunalului în temeiul articolului 31 din Regulamentul nr. 1/2003 și care poate justifica prezentarea și luarea în considerare a informațiilor suplimentare a căror menționare în decizie nu este impusă în sine (Hotărârea KNP BT/Comisia, punctul 217 de mai sus, punctul 40), o scrisoare datată 1 iunie 2005, adresată Microsoft de directorul general al Direcției Generale (DG) „Concurență”. Această scrisoare, care a fost depusă la dosar după ce părțile au fost ascultate, privește problema dacă, în cadrul Deciziei din 2004, Microsoft avea dreptul să interzică concurenților săi distribuția sub formă de cod sursă a produselor interoperabile cu sistemele de operare pentru PC-uri client ale Microsoft pe care aceștia din urmă le-ar fi dezvoltat între timp. În această privință, Comisia considera că Microsoft era obligată, în temeiul articolului 5 din Decizia din 2004, să permită distribuția sub formă de cod sursă a software-urilor dezvoltate de concurenți pe baza protocoalelor Microsoft, în măsura în care protocoalele Microsoft puse în aplicare în astfel de software-uri nu ar fi inovatoare. Cu toate acestea, Comisia arăta de asemenea că, deși Microsoft putea împiedica o astfel de distribuție până la pronunțarea hotărârii în cauza Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, aceasta trebuia între timp să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că, în cazul respingerii acțiunii introduse de Microsoft în ceea ce privea articolul 5 din Decizia din 2004, aceasta urma să se conformeze imediat și în totalitate obligației sale în temeiul dispoziției menționate.
- 223 În consecință, această scrisoare era de natură să determine Microsoft să creadă că putea să mențină restricții în distribuția produselor dezvoltate de concurenții săi pe baza informațiilor privind interoperabilitatea nebrevetate și neinventive, până la pronunțarea Hotărârii Tribunalului în cauza Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, respectiv până la 17 septembrie 2007.

- 224 Comisia a arătat în ședința în această privință, fără a fi contrazisă de Microsoft, că scrisoarea în cauză constituia în esență o tentativă de conciliere între, pe de o parte, realitatea potrivit căreia era necesară o perioadă de doi până la trei ani pentru ca un produs concurent întemeiat pe informațiile privind interoperabilitatea să poată fi dezvoltat și, pe de altă parte, interesul legitim pe care l-ar avea Microsoft de a vedea restabilită situația anterioară (*status quo ante*) în cazul anulării articolului 5 din Decizia din 2004 de către Tribunal în cauza Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus. Dat fiind că, potrivit indiciilor disponibile la acel moment, Tribunalul pronunța hotărârea la expirarea perioadei necesare pentru dezvoltarea unui produs concurent întemeiat pe informațiile privind interoperabilitatea, Comisia considera că poate pune astfel în balanță diferitele interese implicate în cauză la acel moment.
- 225 Trebuie să se observe că scrisoarea Comisiei din 1 iunie 2005 privește un aspect al punerii în aplicare a articolului 5 din Decizia din 2004, și anume accesul la informațiile privind interoperabilitatea în condiții nediscriminatorii, care nu este temeiul deciziei atacate. Astfel, deși Comisia s-a referit în cursul procedurii administrative la practica excluderii modelului de dezvoltare „open source” din cauza anumitor clauze incluse în convențiile propuse de Microsoft [a se vedea, de exemplu, alineatele (65)-(70) din anexa la scrisoarea Comisiei din 17 martie 2005], decizia atacată este motivată de caracterul nerezonabil al prețurilor propuse de Microsoft pentru perioada 21 iunie 2006-21 octombrie 2007 (a se vedea punctul 55 de mai sus).
- 226 Cu toate acestea, dacă Comisia, având în vedere o litispendență, ținând seama de natura obligațiilor impuse prin articolul 5 din Decizia din 2004 și de consecințele care pot decurge dintr-o eventuală anulare, a permis Microsoft să pună în aplicare, într-o anumită perioadă, o practică ce poate avea efecte anticoncurențiale a căror eliminare reprezintă obiectul Deciziei din 2004, această împrejurare poate fi luată în considerare în cadrul determinării cuantumului penalității cu titlu cominatoriu.
- 227 În scopul acestei aprecieri, trebuie să fie luate în considerare diferite elemente. În primul rând, în pofida conținutului scrisorii din 1 iunie 2005, care s-a limitat la distribuția produselor dezvoltate de concurenții Microsoft, aceasta din urmă a continuat practic să refuze dezvoltatorilor „open source” orice acces la informațiile privind interoperabilitatea, ceea ce nu era recunoscut în scrisoarea menționată drept o posibilitate legitimă. Astfel, potrivit spiritului scrisorii în cauză, Microsoft putea cel mult să limiteze posibilitatea acestor dezvoltatori de a-și distribui produsele până la pronunțarea hotărârii Tribunalului în cauza Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus.
- 228 În al doilea rând, după cum se menționează la alineatul (68) din anexa la scrisoarea Comisiei din 17 martie 2005 și după cum a fost arătat în mod repetat în ședință, dezvoltatorii „open source” se numără printre principalii concurenți ai Microsoft.
- 229 În al treilea rând, întârzierea Microsoft în punerea la dispoziție a unei versiuni precise și complete a informațiilor privind interoperabilitatea (a se vedea punctul 115 de mai sus) a făcut ca probabilitatea ca un produs concurent să poată fi dezvoltat și distribuit înainte de pronunțarea Hotărârii Microsoft/Comisia, punctul 18 de mai sus, să devină pur teoretică, confirmând astfel aprecierea Comisiei expusă la punctul 224 de mai sus.
- 230 În al patrulea rând, practica urmată de Microsoft în ceea ce privește prețurile propuse până la 21 octombrie 2007 era suficientă în sine pentru a determina ineficacitatea articolului 5 din Decizia din 2004 în privința dezvoltatorilor „open source”.
- 231 În al cincilea rând, Microsoft nu a prezentat niciun element de natură să indice în ce măsură efectele anticoncurențiale care rezultă din comportamentul sancționat prin decizia atacată s-ar fi produs dacă ar fi aplicat tipul de comportament descris în scrisoarea din 1 iunie 2005, dar s-ar fi conformat obligației sale de a propune prețuri rezonabile pentru tehnologiile ne brevetate și neinventive. Or, nimic nu indică faptul că efectele care s-ar fi produs în acest mod ar fi fost altfel decât marginale, având în vedere cele arătate la punctele 224 și 229 de mai sus.

232 În aceste condiții, cuantumul penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft trebuie să fie stabilit la 860 de milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

233 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 87 alineatul (3) din acest regulament, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere sau pentru motive excepționale.

234 Întrucât Microsoft a căzut în pretenții cu privire la primele cinci motive, dar a fost acordată o reducere a cuantumului penalității cu titlu cominatoriu în cadrul celui de al șaselea motiv, trebuie să se decidă că Microsoft suportă propriile cheltuieli de judecată, 95 % din cheltuielile de judecată ale Comisiei, cu excepția cheltuielilor de judecată efectuate de aceasta din urmă în legătură cu intervențiile CompTIA și ACT, și 80 % din cheltuielile de judecată efectuate de FSFE, de Samba Team, de SIIA, de ECIS, de IBM, de Red Hat și de Oracle.

235 Comisia suportă 5 % din propriile cheltuieli de judecată, cu excepția celor efectuate în legătură cu intervențiile CompTIA și ACT.

236 CompTIA și ACT suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisie în legătură cu intervențiile lor.

237 FSFE, Samba Team, SIIA, ECIS, IBM, Red Hat și Oracle suportă 20 % din propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a doua)

declară și hotărăște:

- 1) **Stabilește cuantumul penalității cu titlu cominatoriu aplicate Microsoft Corp. la articolul 1 din Decizia C(2008) 764 final a Comisiei din 27 februarie 2008 de stabilire a cuantumului definitiv al penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft Corp. prin Decizia C(2005) 4420 final (cazul COMP/C-3/37.792 – Microsoft) la 860 de milioane de euro.**
- 2) **Microsoft suportă propriile cheltuieli de judecată, 95 % din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană, cu excepția cheltuielilor de judecată efectuate de aceasta din urmă în legătură cu intervențiile The Computing Technology Industry Association, Inc. și Association for Competitive Technology, Inc., și 80 % din cheltuielile de judecată efectuate de Free Software Foundation Europe eV și de Samba Team, de Software & Information Industry Association, de European Committee for Interoperable Systems, de International Business Machines Corp., de Red Hat Inc. și de Oracle Corp.**
- 3) **Comisia suportă 5 % din propriile cheltuieli de judecată, cu excepția celor efectuate în legătură cu intervențiile The Computing Technology Industry Association, Inc. și Association for Competitive Technology, Inc.**
- 4) **The Computing Technology Industry Association, Inc. și Association for Competitive Technology, Inc. suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisie în legătură cu intervențiile lor.**

- 5) **Free Software Foundation Europe eV și Samba Team, Software & Information Industry Association, European Committee for Interoperable Systems, International Business Machines Corp., Red Hat Inc. și Oracle Corp. suportă 20 % din propriile cheltuieli de judecată.**

Forwood

Dehousse

Szwarcz

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 27 iunie 2012.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei	2
Decizia atacată	5
Programul de protocoale tip server pentru grupuri de lucru	5
Comunicarea privind obiecțiunile	6
Aprecierea cu privire la respectarea obligațiilor impuse prin articolul 5 litera (a) din Decizia din 2004...	7
Criterii de apreciere a caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft	7
Aprecierea caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft	8
— Cadrul general	8
— Caracterul inovator al protocoalelor descrise în documentația tehnică la care Microsoft permite accesul în temeiul convenției No Patent	9
— Evaluarea pieței tehnologiilor comparabile	10
Penalitate cu titlu cominatoriu	10
Procedura și concluziile părților	10
În drept	11
Cu privire la primul motiv, întemeiat pe caracterul ilegal al impunerii unei penalități cu titlu cominatoriu înainte ca obligațiile Microsoft în temeiul articolului 5 litera (a) din Decizia din 2004 să fie detaliate în mod suficient	12
Argumentele părților	12
Aprecierea Tribunalului	13
Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o eroare săvârșită de Comisie în ceea ce privește lipsa caracterului rezonabil al cotelor de remunerare referitoare la convenția No Patent	16
Argumentele părților	16
Aprecierea Tribunalului	17
Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare săvârșită de Comisie cu privire la criteriile aplicate pentru aprecierea caracterului inovator al tehnologiilor care fac obiectul convenției No Patent	20
Argumentele părților	20
Aprecierea Tribunalului	22
Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe caracterul ilegal al utilizării rapoartelor mandatarului independent	26
Argumentele părților	26

Aprecierea Tribunalului	27
Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare	28
Argumentele părților	28
Aprecierea Tribunalului	28
Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe lipsa unui temei juridic pentru impunerea unei penalități cu titlu cominatoriu, precum și pe caracterul excesiv și disproporționat al acesteia	30
Argumentele părților	30
Aprecierea Tribunalului	31
Cu privire la cheltuielile de judecată	36